

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYN ERGEN İLİŞKİSİNİN ERGENLERİN İNTERNET
BAĞIMLILIĞINI YORDAYICI ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Ezgi YURDAKUL
<https://orcid.org/0000-0002-9603-9799>

PSİKIYATRİ HEMŞİRELİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İZMİR
TEMMUZ 2021

TEZ KODU: DEU.HSI.MSc-2017970046

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYN ERGEN İLİŞKİSİNİN ERGENLERİN İNTERNET
BAĞIMLILIĞINI YORDAYICI ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Ezgi YURDAKUL

<https://orcid.org/0000-0002-9603-9799>

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN

<https://orcid.org/0000-0002-7447-874X>

İZMİR

TEMMUZ 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar DİZİNİ	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ETİK BEYAN.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Soruları.....	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. İnternet Kullanımı.....	6
2.2. İnternet Kullanım Alanları ve İnternet Bağımlılığı	6
2.3. Ergenlik Dönemi ve İnternet Kullanımı	10
2.4. Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Etkileri.....	11
2.4.1. Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Etkileyen Etmenler	12
2.4.2. Ebeveyn Ergen İlişkisi ve İnternet kullanımı.....	14
2.5. Ergenlerde İnternet Kullanımına Yönelik Koruyucu Ruh Sağlığı Uygulamaları ve Hemşirelik	18
3. GEREÇ VE YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Tipi.....	22
3.2. Araştırmanın Yeri, Zamanı ve Planı	22
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi/Çalışma Grupları.....	23
3.4. Çalışma Materyali	23
3.5. Araştırmanın Değişkenleri.....	23
3.6. Veri Toplama Araçları.....	23
3.6.1. Kişisel Bilgi Formları	24
3.6.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF).....	24
3.6.3. Anababayla İlişkiler Ölçeği	25
3.6.4. Aile – Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ)	26
3.7. Veri toplama süreci	27

3.7.1 Akış Şeması	28
3.8. Verilerin Değerlendirilmesi	29
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	30
3.10. Etik Kurul Onayı.....	30
4.BULGULAR	31
4.1. Kişisel Bilgi Formlarına Yönelik Bulgular.....	31
4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Bulgular	32
4.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular	35
4.4. Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular	36
4.5. İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklere Göre Karşılaştırma Sonuçları.....	37
4.6. Ölçek Puanlarının İlişisine Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları.....	41
4.7. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının İnternet Bağımlılığını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları	43
5.TARTIŞMA	46
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1. Sonuçlar.....	52
6.2. Öneriler.....	54
KAYNAKLAR.....	56
EKLER.....	66
EK 1: ÇOCUK İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	66
EK 2: EBEVEYN İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU	67
EK 3: YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ -KISA FORMU	69
(YİBT-KF).....	69
EK 4: ANABABAYLA İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ.....	70
EK 5: AİLE-ÇOCUK İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ.....	75
EK 6: BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU.....	78
EK 7: ETİK KURUL ONAYI	80
EK 8: KURUM İZİNLERİ	82
EK 9: ÖZGEÇMİŞ	84

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	30
Tablo 2. Ergen ve Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	31
Tablo 3. Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Toplam Puanı (AÇİBÖ) Ve Alt Boyut Puanları İle Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Dağılımı	33
Tablo 4. Anababayla İlişkiler Ölçeği Puanlarının Dağılımı	34
Tablo 5. Ergenlerin Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımı	35
Tablo 6. Ergenlerin Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımı	36
Tablo 7. İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması	37
Tablo 8. İnternet Bağımlılığı Ölçekleri ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının İlişkisi ...	42
Tablo 9. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanlarını Yordayıcı Etkisi	43
Tablo 10. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu Puanlarını Yordayıcı Etkisi	44

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırma Planı Takvimi..... 23

Şekil 2. Akış Şeması 28

SİMGELER VE KISALTMALAR

AÇİBÖ: AİLE ÇOCUK İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ KISA FORMU

AIÖ: ANNEYLE İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ

BIÖ: BABAYLA İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ

DSM: RUHSAL HASTALIKLARIN TEŞHİS VE İSTATİSTİĞİ EL KİTABI

DSÖ: DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ

ICD: ULUSLARARASI HASTALIK SINIFLAMASI

SPSS: STATİCTİCAL PACKAGE FOR SOCIAL SCİENCE

TÜİK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

VIF: VARYANS BÜYÜME FAKTÖRÜ

YİBT-KF: YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ KISA FORMU

ETİK BEYAN

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlayıp sunduğum “Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğim beyan ederim.

İmza

Öğrencinin Adı Soyadı

Tarih

TEŞEKKÜR

Tez çalışma sürecimin her aşamasında beni destekleyen ve değerli katkılarda bulunan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN'a, lisansüstü eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösterici olan diğer tüm hocalarıma, her zaman yanımda olan değerli aileme ve sevgili eşim Bayram KOÇAK'a teşekkürlerimi sunarım.

EBEVEYN ERGEN İLİŞKİSİNİN ERGENLERİN İNTERNET BAĞIMLILIĞINI YORDAYICI ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Ezgi YURDAKUL

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

ÖZET

Araştırma, ebeveyn ve ergen değerlendirmesiyle ergenlerin internet bağımlılığının belirlenmesi ve ebeveyn-ergen ilişkisinin ergenlerin internet bağımlılığına etkisinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı, ilişki arayıcı tasarımda yapılmıştır.

Araştırma İzmir’de bir Anadolu Lisesinde Ekim - Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 196 öğrenci ve velisi olmak üzere toplam 392 kişi oluşturmuştur. Veri toplamada, Kişisel Bilgi Formları, Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF), Anababayla İlişkiler Ölçeği ve Aile- Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği (AÇİBÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı ve yüzde dağılımı, t-testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal Wallis-H testi, korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Ergen bildirimine göre ergenlerin %5.1’inde internet bağımlılığı olduğu, aile bildirimine göre ergenlerin %8.2’sinin “Sınırlı Semptom Gösteren” grupta olduğu saptanmıştır. Ergen ve aile bildirimine göre aile bir aradayken internet kullanma durumuna göre internet bağımlılığı puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). AÇİBÖ alt boyutlarından sosyal soyutlanma alt boyutu erkek ergenlerde kızlara göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Aile bildirimine göre, Anababayla İlişkiler Ölçek puanının anne boyutunda anne-ergen ilişkisi arttıkça internet bağımlılığı puanı azalmaktadır ve internet bağımlılığı değişimin %3’ünü açıklamaktadır. ($R^2=0.03$, $p<0.05$). Ergen bildirimine göre, Anababayla İlişkiler Ölçek puanının baba boyutunda baba-ergen ilişkisi arttıkça internet bağımlılığı puanı azalmaktadır ve internet bağımlılığı değişimin %6’sını açıklamaktadır ($R^2= 0.06$, $p<0.05$).

Ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri aile ve ergen bildirimine göre benzerdir. Ergenlerin, anne ve baba ile ilişkisi azaldıkça internet bağımlılığı puanları artmaktadır. Aile bildirimine göre, ergen ile anne ilişkisi internet bağımlılığının %3’ünü, ergen bildirimine göre ergen ile baba ilişkisi ise %6’sını yordamaktadır. Aile ve ergen ilişkisini geliştirmeye yönelik müdahale programları, ailelere ve erenlere internet bağımlılığı ile ilgili planlı eğitimler yapılması önerilmektedir. Erkek ergenlerde ve annesi lise mezunu olan ergenelerde internet bağımlılığı puanları daha yüksek olduğundan, okul rehberlik hizmetlerinde bu grubun risk açısından izlenmesi ve buna yönelik programların oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: anne-baba ve ergen ilişkisi, ergenler, internet bağımlılığı, okul sağlığı hizmetleri, psikiyatri hemşireliği

Tezin Sayfa Adedi: 85

Danışman: Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN

THE RESEARCH OF PARENT – ADOLESCENT RELATIONSHIP’S PREDICTIVE EFFECT OF ADOLESCENTS’ INTERNET ADDICTION

Master Thesis

Ezgi YURDAKUL

DOKUZ EYLUL UNIVERSITY HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Department of Psychiatric Nursing

ABSTRACT

The study has been done as descriptive, correlation-seeking design to determine adolescents' internet addiction through parent and adolescent evaluation and to examine the effect of parent-adolescent relationship on adolescents' Internet addiction.

The research has been done in an Anatolian High School in Izmir between October - November 2019. The sample of the study consisted of a total of 392 people, 196 students and their parents. In data collection, Personal Information Forms, Short Form of Young's Internet Addiction Test (YIAT-SF), Parent-Adolescent Relationship Scale and Parent- Child Internet Addiction Test (PCIAT) were used. Number and percentage distribution, t-test, one-way variance analysis, Kruskal Wallis-H test, correlation analysis and linear regression analysis were used to evaluate the data.

According to the adolescent report, it was found out that 5.1% of the adolescents have internet addiction, while according to the family report, 8.2% of the adolescents are in the "Limited Symptom Group" group. According to the adolescent and family reports, the internet addiction scores differ significantly by internet usage status when the family is together ($p < 0.05$). The social isolation sub-dimension of the MPSAS sub-dimensions shows a significant difference in male adolescents compared to their female counterparts ($p < 0.05$). According to the family report, as the mother-adolescent relationship increases in the mother dimension of the Relations with Parents Scale score, the internet addiction score decreases and internet addiction explains 3% of the change ($R^2=0.03$, $p < 0.05$). According to the adolescent report, as the father-adolescent relationship increases in the father dimension of the Relations with Parents Scale score, the internet addiction score decreases and internet addiction explains 6% of the change ($R^2= 0.06$, $p < 0.05$).

Internet addiction levels of adolescents are similar according to family and adolescent reports. As the relationship of adolescents with their mother and father decreases, their internet addiction scores increase. According to the family report, the relationship between the adolescent and mother predicts 3% of internet addiction, and according to the adolescent report, the relationship between the adolescent and father predicts 6%. It is recommended that intervention programs to improve family and adolescent relations, along with planned trainings for families and adolescents on internet addiction be carried out. Since internet addiction scores are higher in male adolescents and adolescents whose mothers are high school graduates, it is recommended to monitor this group in terms of risk in school counseling services and to create programs for this accordingly.

Keywords: adolescents, internet addiction, parent and adolescent relationship, psychiatric nursing, school health services

Page number: 85

Advisor: Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

İnternet, bilgi alışverişinde bulunmak, akademik araştırmaları gerçekleştirmek, iletişim kurmak, eğlenmek ve alışveriş yapmak gibi birçok ihtiyacın giderilmesine olanak sağlayan, 21.yüzyılın en önemli teknolojilerinden biridir (1). İnternetin ilk ortaya çıkış amacı araştırma yapmayı kolaylaştırmak ve eğitim alanına katkı sağlamak olmakla birlikte günümüzde günlük rutin işleri gerçekleştirmek ve kolaylaştırmak amacıyla kullanılan bir teknoloji haline almıştır (2,3).

Dünyada ve ülkemizde internet kullanım oranları gün geçtikçe artmaktadır. Dünyada, 2019 yılında nüfusun %57'si internet kullanıcısı iken 2020 yılında bu oran %59 olmuştur. Ülkemizde ise 2019 yılında toplam nüfusun %72'si internet kullanıcısı iken 2020 yılında bu oran %74 olmuştur (4-7). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına bakıldığında; son beş yılın yaşa göre internet kullanım oranlarına bakıldığında 2016 yılında %84.3, 2017 yılında %87.2, 2018 yılında %90.7 ile en çok internet kullanılan yaş aralığı 16-24 yaş aralığı olmuştur. 2019 yılında ise 16-24 yaş aralığı %90.8 iken 25-34 yaşında ise %94.8 olmuştur. 2020 yılında da 16- 24 yaş aralığı %91.8 iken 25-34 yaşında %93.5 olmuştur (8). TÜİK tarafından 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre 6-15 yaş arasındaki çocukların %38.2'si haftada en çok 2 saat internet kullanmakta, %47.4'ü üç saatten on saate kadar, %11.8'i 11-24 saat ve %2.6'sı haftada 24 saatten fazla internet kullanmaktadır (9).

İnternet kullanımının gereğinden fazla olması kullanıcıların, özellikle de ergenlik dönemindeki kullanıcıların bedensel ve ruhsal iyilik hallerini bozmakta, sosyal hayatlarını ve okul başarılarını negatif yönde etkilemektedir (10). Ergenlik döneminin getirmiş olduğu bazı psikolojik gereksinimlerin, internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte internet aracılığıyla karşılanmaya başlanması bu dönemde internet kullanımının bağımlılığa doğru ilerlemesine neden olmaktadır (11,12). Ergenlik dönemi davranışsal ve duygusal anlamlarda sıkıntıların yaşandığı bir dönemdir ve bu dönemde baş etme, etkili problem çözme ve iletişim kurma gibi yetenekler istenilen düzeyde değildir. Bu durum ergenlerin riskli davranışlara yönelmesine neden olmakta ve onları bağımlılık konusunda daha açık ve savunmasız hale getirmektedir (13).

Ergenlerde internet bağımlılığı; sürekli internete bağlanmak, online olarak geçirilen süreyi fark edememek ve sorulduğunda inkar etmek, herkese internette kullandığı adres ve isimleri vermek istemek, internet dışı uğraşların ilgi çekmemesi, uykusuzluk ve yorgunluk, aile ve arkadaşlara zaman ayırmama ve günlük yaşamdaki iş ve kişilerin online yaşama engel olduğunu düşünme gibi ergenlerin fiziksel ve psikososyal gelişimine ciddi zararlar verebilecek belirtiler göstermektedir (10). Tüm bunlar göz önüne alındığında ergenlerin internet kullanımı konusunda önemli bir risk grubunu oluşturdukları ve internet kullanım alışkanlıklarının, internet bağımlılığı oranlarının ve internet kullanımını etkileyen faktörlerle ilişkilerinin ortaya konmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Ergenlerdeki internet bağımlılığı konusunda yapılan çalışmalarda ergenlerde internet kullanımını etkileyen çeşitli faktörler incelenmiştir. İnternet bağımlılığı; yalnızlık algısı, yaşam doyumu, algılanan sosyal destek gibi psikososyal faktörlerden ve cinsiyet, aile sosyoekonomik düzeyi gibi demografik faktörlerden etkilenmektedir (14-16). Ergenlerdeki internet bağımlılığını etkileyen tüm etmenler içerisinde aile, en önemli etkileyici faktörlerden biri olarak görülmektedir (17,18). Aile içi iletişimi sağlıklı olmayan çocuklar internet ortamını bir kaçış olarak gördükleri için internetin zararlarına daha açıktırlar ve bağımlılık gelişen çocukların internete en çok evlerinden girdikleri görülmüştür. Bu bağımlılığın önlenmesinde; anne babaların, internet kullanımını kontrol etmekten çok ergen ile kurdukları sağlıklı iletişim önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır (19).

Ergenler ile ailelerinin ilişkilerinin internet bağımlılığına etkisinin araştırıldığı çalışmalar literatürde mevcuttur. Ancak bu çalışmaların çoğunlukla sadece ergenin kendisinden veri toplanarak yapıldığı görülmüştür (20,21,22). Çocukluk ve ergenlik döneminde olan bireylerde kişinin bağımlılık konusunda kendisini değerlendirmesi yanıltıcı sonuçlara sebep olabilmektedir. Bireyler internet kullanımı konusunda savunucu tarzda, ya da olması gerektiğini düşündükleri yönde gerçek dışı yanıtlar verebilmektedirler. Bu da değerlendirmede hatalara neden olarak çalışmanın güvenilirliğini azaltabilir (20). Aile tutumu ve bazı sosyodemografik özelliklerin ergenlerdeki internet bağımlılığı üzerine etkilerini incelemek için 2021 orta öğretim öğrencisiyle yapılan bir çalışmada pozitif aile ilişkilerinin internet bağımlılığını önleme ve azaltmada önemli olduğu sonucuna ulaşılmış, internet kullanımını doğrudan kısıtlamak yerine aile işlevselliğini güçlendirmenin önemi vurgulanmıştır (23). Ergen yaş grubunda yapılan başka bir çalışmada internet bağımlılığı aile içi

iletişim, aile tutumları ve aile içi şiddetle ilişkili bulunmuştur. Ebeveynlerden yeterli desteği alamayan ergenlerin daha fazla olumsuz davranış sergilediği grlmştur. Yetersiz destek alanların ise ev ortamından internet ortamına kaçtıkları belirtilmiştir. Ebeveynlerle konuşma süresinin internet bağımlılığıyla ilişkili olmadığı, ebeveynler ve gençler arasındaki ilişkinin kalitesinin birlikte geçirilen zamandan daha önemli olduğu ve ilişkinin niteliğinin ergen üzerinde daha etkili olduğu grlmştur. Fakat bu çalışmada sadece ergenlerden veri toplanmış olması kısıtlılık olarak belirtilmiştir (21). Ülkemizde gerçekleştirilen bir araştırmanın sonucunda da aileleri ihmalkar tutum gösteren çocukların internet bağımlılık puanlarının aileleri otoriter, müsamahakar ve demokratik tutum gösteren çocuklardan daha yüksek olduğu grlmştur (22).

Aile ilişkisinin ergenlerdeki internet bağımlılığına etkisini hem aile hem de ergen bildirimine dayalı olarak inceleyen sınırlı sayıda çalışma olmakla birlikte, öğrencilerin anneleriyle telefon ile görüşülen bir araştırmada ergenlerin internet erişim sürelerine ve bağımlılık düzeylerine ebeveyn tutumlarının ve ergenlerle ebeveynleri arasındaki sağlıklı iletişimin etkili olduğu bulunmuştur (24). Ülkemizde aile ve ergen katılımıyla yapılan bir çalışmada ise baba katılımının ve anne kontrolünün ergendeki saplantılı internet kullanımını etkilediği ancak internet ile ilgili kurulan iletişimin etki etmediği grlmştur (25). Ebeveyn ve ergenlerin internet bağımlılığı ile ilgili algılamalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada da hem aile hem de ergenlerden internet bağımlılığını belirlemeye yönelik veri toplanmış ve çalışmanın sonunda ergenlerin kendilerini ortalama düzeyde internet kullanıcısı olarak görmelerine rağmen ebeveynleri tarafından problemlili internet kullandıkları şeklinde algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır (26).

Ruh Sağlığı Yasa Taslağına baktığımızda; koruyucu, önleyici ve geliştirici ruh sağlığı hizmetleri kapsamında; toplumda sık karşılaşılan ruh sağlığı sorunlarıyla ilişkili kapsamlı toplum taramalarının yapılması, riske neden olan etmenlerin tespit edilmesi ve riskli grupların belirlenerek koruyucu ve önleyici ruh sağlığı programları oluşturulması gerekmektedir. Ruh sağlığı sorunları yönünden yüksek risk etkenlerinin bulunduğu yerlerde; okul ve ilişkili kurumların eğitim ile birlikte ruh sağlığı alanlarında önleyici hizmetleri bütüncül bir şekilde planlayan ve uygulayan merkezler haline getirilmesi gerektiğinin önemi ortaya konmuştur (27).

Bu doğrultuda Ülkemizde ise 19 Nisan 2011 tarihli Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte Çocuk ve Adölesan Psikiyatri Hemşiresinin görev tanımları içerisinde; çocuk/ergen ve ailesinin eğitim ve danışmanlık ihtiyaçlarını belirleme ve yerine getirilmesini sağlama, sorunlarla başa çıkma ve sorun çözme konusunda hasta ve aileye eğitim, yönlendirme yapma maddelerine ek olarak Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Hemşirelerinin; ergenlik döneminde meydana gelebilecek riskli davranışlar (sigara, alkol ve madde bağımlılığı, intihar, şiddet davranışı, riskli cinsel davranışlar vb.) konusunda koruyucu müdahaleleri planlama ve bu doğrultuda ergene, aileye ve topluma danışmanlık gerçekleştirme gibi görev tanımları yapılmıştır. Bu tanımlar göz önünde bulundurularak koruyucu, önleyici ve geliştirici ruh sağlığı hizmetleri kapsamında hemşirelerin önemli bir yere sahip olduğunu ve yerine getirmesi gereken mesleki sorumlulukları olduğunu söyleyebiliriz (28).

Türkiye’de ve Dünya’da önemli bir problem olan internet bağımlılığının ergen yaş grubunda çok yaygın olduğu ve ciddi problemlere yol açtığı açıktır ve aile - ergen iletişiminin bu problemdeki en büyük risk faktörlerinden biri olduğu görülmektedir (19). Fakat yapılan çalışmaların genellikle, sadece ergenlerle yürütüldüğü ve ailelerin çalışmalara genellikle dahil edilmediği görülmektedir (20-22). Bu çalışmada ergenin internet bağımlılığı durumunun hem ergen hem de aile verileri ile belirlenmesi, bazı sosyodemografik özelliklerin ve ebeveyn ergen ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamızda ailelerden de veri toplayarak olası yanılgılar önlenmeye çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilecek verilerin bu konuda yapılabilecek müdahale programlarına, konunun ergen ve ebeveyn boyutu ile ele alınmasına yol gösterici olması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada ergenlerin internet bağımlılığının hem ergen hem de aile verileri ile belirlenmesi, bazı sosyodemografik özelliklerin ve ebeveyn ergen ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Soruları

- Ebeveyn bildirimine ve ergen bildirimine göre ergenlerin internet bağımlılığı düzeyi arasında fark var mıdır?
- Ergenlerin internet bağımlılığı ergenin sınıfı (9,10,11 veya 12. sınıf) ve cinsiyetine göre farklı mıdır?
- Ergenlerin internet bağımlılığı aile özelliklerine (ailenin gelirine, sahip olduğu  ocuk sayısına, eğitim düzeyine, aile bireylerinin birlikte yaşama / boşanma, sağ ve  l  olma durumuna, aile bir aradayken internet kullanma durumuna) göre farklı mıdır?
- Ergenlerin internet bağımlılığına ebeveyn ergen ilişkisinin yordayıcı etkisi nedir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İnternet Kullanımı

İnternet, dünyanın her yerinde günlük yaşamın önemli bir parçası konumuna gelmiş olan, heyecan veren yeni bir ortamdır. Öncelikle araştırma, bilgi arama, kişilerarası iletişim ve ticari işlemlerin kolaylaştırılması için tasarlanmış olmasına rağmen, dünya genelinde, sunduğu tüm bu hizmetlerle yaşamın vazgeçilmez bir parçası olmuştur (29,30). İnternet çok yönlü bir kitle iletişim aracı olduğu ve dünya üzerindeki tüm insanların birbiriyle iletişim kurabilmesine olanak sağladığı için çok hızlı bir gelişim göstermiştir (31).

Hootsuite ve We Are Social (2020) tarafından hazırlanan “Dijital 2020” Ocak 2020 raporuna göre, dünya nüfusunun %59’u (4.54 milyar kişi) internet kullanıcısıdır. 2019 raporunda bu oran %57 (4.388 milyar kişi) olarak belirtilmiştir. Hootsuite ve We Are Social (2020) tarafından hazırlanan “Digital 2020: Turkey” Ocak 2020 raporuna göre, Türkiye’de nüfusun %74’ü (62.07 milyon kişi) internet kullanıcısıdır. Bu oran 2019 yılında %72 (59.36 milyon kişi) bulunmuştur. Türkiye’de 1 yılda internet kullanan kişi sayısında %4 artış olduğu belirtilmektedir. Günlük internet kullanım süresi Türkiye için 7 saat 29 dakika olarak bildirilmiştir. Bu süre 2019 yılında ise 7 saat 15 dakika olarak bildirilmiştir (4-7).

TÜİK son beş yılın “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” raporlarındaki verilere göre, ülke genelinde hanelerin internet kullanım oranı; 2016 yılında %61.2, 2017 yılında %66.8, 2018 yılında %72.9, 2019 yılında %75.3 ve 2020 yılında %79 olarak tespit edilmiştir (32-36).

2.2. İnternet Kullanım Alanları ve İnternet Bağımlılığı

İnternet, sunduğu olanakların oldukça geniş bir yelpazeye sahip olması ve bu olanaklara kolay erişilebiliyor olması sebebiyle günlük yaşamın çok önemli bir parçası konumundadır (37). Günümüzde internetin küresel olarak yaygınlaşmış olması, her yaştan ve sosyokültürel düzeyden kişiye hitap etmesi ve sürekli gelişim halinde olması hizmet alanını her geçen gün genişletmiştir (38). İnternet, insanların güzel zaman geçirmesini sağlayacak çok sayıda oyun ve yazılım barındıran geniş bir eğlence ortamıdır. Çevrimiçi oyunlar, sosyal platformlar, akıllı arama motorları gibi içerikler ile insanların hayatında önemli bir yer tutmaktadır (39). İnternetin insanlara sağladığı hizmetlere bakıldığında tüm bunlara ek olarak elektronik posta yoluyla ve

video konferanslarla dünyanın her yerinden insanlarla haberleşmek, gazeteleri takip etmek, dünya genelindeki veri tabanlarından ve kütüphanelerden bilgi edinmek, dünyadaki gelişmelerden anında haberdar olmak, sosyal medyada paylaşımda bulunmak, alışveriş yapmak, bankacılık işlemlerini yürütmek, film izlemek gibi kolaylıklar sağlamaktadır (1,40) Günlük yaşamda insanlar için internetsiz bir yaşam düşünülemez olmuştur. ABD’ de yapılan bir araştırmada insanların istedikleri her zaman internet erişimi sağlayamadıkları durumlarda günlük iş ve sosyal yaşamlarını planlamakta zorlandıkları ve işlerini etkili bir şekilde sürdüremedikleri görülmüştür (37).

İnternet kişilerin günlük yaşam aktivitelerini sürdürmelerinde her geçen gün daha önemli bir hale gelmekle birlikte bazen insanlar interneti günlük yaşam aktivitelerini etkileyecek kadar uzun süre kullandıklarında buna bağlı çeşitli sorunlar yaşayabilirler ve bağımlılık ortaya çıkabilir (41). Amacın dışında normalden fazla internet kullanımı için; internet bağımlılığı (internet addiction), patolojik internet kullanımı (pathological internet use), problemlili internet kullanımı (problematic internet use), kompulsif internet kullanımı (compulsive internet use), aşırı internet kullanımı (excessive internet use) gibi farklı kavramlar kullanılmaktadır. Ancak literatürde bu kavramların tam tanımları ve farklılıkları yoktur. Araştırmalarda kavramlar birbirleri yerine kullanılmaktadır ve en çok internet bağımlılığı kavramı kullanılmaktadır (41-44).

İnternet bağımlılığı sürekli internet kullanma arzusunun engellenememesi, internete bağlı olunmadan geçirilen sürenin anlamsızlaşması, internete girilemediğinde sinirlilik ve saldırganlık hali ve bireyin sosyal hayatının bozulmaya başlaması şeklinde tanımlanabilmektedir. İnternet bağımlılığı, hem sürekli arayış içinde olma ve patolojik kullanım gibi bulguları olduğu hem de tolerans ve yoksunluk gibi belirtiler gösterdiği için literatürde davranışsal ve fiziksel bağımlılık olarak tanımlanmıştır (45,46).

İnternet bağımlılığı kavramını ilk ortaya koyan isimlerden biri olan Young, internet bağımlılığını; “interneti aşırı kullanma isteğine engel olamama nedeniyle sürekli daha fazla zaman geçirme ve internette zaman geçirilmediğinde sinirlilik, keyif alamama gibi yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması ve kişinin sosyal

hayatında işlevselliğinin bozulması ile karakterize bir durum” olarak tanımlamıştır (44).

Young DSM-IV’teki patolojik kumar oynama tanı kriterlerini temel alarak 8 maddelik internet bağımlılığı tanı ölçütlerini ortaya koymuştur. Bunlar;

1. İnternetin yoğun zihinsel uğraş haline gelmesi,
2. İnternet kullanımından istenilen hazzı sağlayabilmek için sürekli daha fazla internet kullanma ihtiyacının olması,
3. İnternet kullanmayı bırakma, kontrol altına alma veya internette geçirilen süreyi azaltmaya yönelik başarısız denemelerin olması,
4. İnternet kullanımı azaltıldığında ya da bırakıldığında yoksunluk belirtilerinin görülmesi,
5. İnternette, planlanmış olandan daha fazla kalma,
6. Yoğun internet kullanımı sebebiyle sosyal ilişkilerde ya da iş ve okul hayatında sorun yaşama,
7. Sosyal çevresindeki kişilere internette geçirilen zaman hakkında yalan söyleme,
8. Hissedilen olumsuz duygulardan ve problemlerden kaçmak için interneti kullanmak şeklinde sıralanmaktadır.

Bu 8 belirtiden 4 ve fazlası son 1 yıllık dönemde bulunduğunda internet bağımlılığından bahsedilebilmektedir (47).

Griffiths’te madde bağımlılığı dışındaki bağımlılıkları davranışsal bağımlılık olarak görmüş ve teknoloji bağımlılığı başlığı altında internet bağımlılığını davranışsal bağımlılıklar içinde ele alarak ana bileşenlerini tanımlamıştır. Bunlar dikkat çekme, duygudurum değişikliği, tolerans, yoksunluk belirtileri, çatışma ve nüksetme olarak açıklanmıştır.

- Dikkat çekme; yapıla bir eylemin bireyin hayatındaki en değerli şey olması, düşüncelere ve duygulara o eylemin hakim olmasıdır. Zihin sürekli o eylemle meşguldür ve aşırı istek duyulur. Bu durum sosyal ilişkilerde bozulmaya neden olur.
- Duygudurum değişikliği; bu eylem ile uğraşmanın sonucunda kişinin belirttiği kişisel deneyimlerdir. Örnek olarak internete bağlandıktan sonra bir canlanma hali veya sakinleşme hissetme verilebilir.

- Tolerans; istenilen duygudurumu elde edebilmek için bu aktivitenin miktarının artması gerekliliğidir.
- Yoksunluk belirtileri; eylem gerçekleştirilemediğinde meydana gelen; titreme, sinirlilik, mutsuzluk gibi olumsuz duygular ya da fiziksel belirtilerdir.
- Çatışma; bağımlılar ile çevresindeki kişiler arasındaki kişilerarası çatışmalar ya da kişinin kendi içsel çatışmalarıdır.
- Nüksetme; eylemden uzun süre kaçınılmasına ya da kontrol altına alınmasına rağmen ilerleyen zamanda bağımlılığın en şiddetli haline dönüş olmasıdır (48).

Young, insanların internet kullanım amaçlarının farklılaştığı gibi internet bağımlılarının da farklı amaçlarla internet bağımlısı olduklarını ortaya koymuş ve internet bağımlılığını beş maddede sınıflandırmıştır. Bunlar:

- Siber seksüel Bağımlılık: Siber seks ve porno web sitelerini sık kullanma,
- Siber İlişkili Bağımlılık: Online sohbet ortamlarındaki arkadaşlıklara aşırı bağlanma,
- İnternet Tutkusu: Yoğun şekilde günlük ticaret, alışveriş ve online kumar oyunları sitelerini kullanma,
- Aşırı Bilgi Yüklenmesi Bağımlılığı: İnternette sık sık veritabanı aramaları yapma,
- Bilgisayar Bağımlılığı: Takıntılı bilgisayar oyunu oynamadır (49).

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından 1994'te yayınlanan DSM-IV'te "İnternet Bağımlılığı" bir hastalık olarak yer almamaktadır. Kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar DSM-IV'te dürtü - kontrol bozuklukları başlığı altında değerlendirilmektedir (Young,1998). DSM-V ana bölümünde de internet bağımlılığı ile ilgili bir bölüm yoktur ancak ek bölümde gelecekte sınıflandırmaya girmesi planlanan internet oyun bağımlılığı konusu bulunmaktadır (50).

DSÖ' nün ICD-11 modelinde ise oyun oynama bozukluğu tanımlanmıştır. Çevrim içi veya çevrimdışı halde sürekli bir şekilde devam eden durum olarak ifade edilmiştir. Bu bozukluktan bahsedilebilmesi için;

- Oyunun süresinin kontrol edilememesi,
- Oyunun diğer ilgi alanlarından ve günlük rutinden daha öncelikli konuma gelmesi ve olumsuz tüm sonuçlarına rağmen oynamanın devam etmesi
- Kişinin çeşitli sosyal alanlarında ve ilişkilerinde büyük oranda bozukluklara neden olması,

semptomlarının 1 yıl boyunca sürekli yinelenmesine gerek görülmektedir (51).

2.3. Ergenlik Dönemi ve İnternet Kullanımı

Ergenlik Dönemi; cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, buluşa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem, yeni yetmelik çağı olarak tanımlanmıştır (52). Ergenlik, insanın doğumuyla başlayıp yaşamı boyunca devam eden gelişim evreleri içerisinde; toplumsal etkilerin en önemli olduğu geçiş dönemidir. Çocukluktan yetişkin hayata geçiş olarak tanımlanan bu dönemde fiziksel büyümenin gerçekleşmesiyle birlikte cinsel gelişme ve psikososyal olgunlaşma da gerçekleşmektedir. 12-23 yaş arasını kapsayan ergenlik dönemi genel olarak çalkantılı geçmektedir. Gencin düşüncelerinde, davranışlarında ve duygularında görülen en belirgin özellik “dengesizlik”tir (53). Ergenliğin ilk yıllarında hızlı bedensel gelişme ve hormonal faaliyetler sebebiyle en dikkat çeken değişimler hızla artan boy ve kilo ile birlikte çocuğun cinsel olgunluğa ulaşmasıdır. Bu hızlı fiziksel değişim bazen şaşkınlığa bazen de hoşnutluğa sebep olmakla birlikte gencin kendi bedenine olan ilgisini arttırmaktadır (54). Bu dönemde gencin olumlu beden imajına kavuşması kendi hakkında olumlu düşünceler geliştirmesi açısından önemlidir. Erikson’ un psikososyal gelişim kuramı açısından bakıldığında ergenlik dönemi ‘Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası’ şeklinde ele alınmaktadır ve kişilik gelişiminin en önemli dönemidir. Bu süreç ergenin ‘ben kimim?’ sorusuna kendi tanımını bulana kadar oldukça dalgalanmalı geçmektedir. Ergen kendisinin yetişkin mi yoksa çocuk mu olduğunu, geçmişte neler yaptığını ve gelecekte ne yapmak istediğini sorgulamaya başlar. Ergen bu duygusal dalgalanmalar içerisinde dışsal faktörlere karşı oldukça hassas konumdadır (53-55).

Gençlerin yeniliklere daha açık olması, daha kolay öğrenmeleri ve öğrendiklerini yaşamlarına daha hızlı uyarlayabilmeleri sebebiyle birçok yenilikte olduğu gibi internetin yaygınlaşmasında da en etkili olan grup genç bireylerdir. Bu nedenle internetin toplum üzerindeki mevcut etkilerini ve gelecekte olması muhtemel

etkilerini belirlemek için ele alınması gereken grup gençlerdir. Her geçen gün ergenler temel internet kullanıcıları konumuna gelmektedirler ve internet kullanmak ergenler için en önemli boş zaman aktivitesi konumuna gelmiştir (14,56,57).

2.4. Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Etkileri

Ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin belirlendiği bir araştırmada 12-18 yaş arasındaki ergenlerin %3.6'sı bağımlı, %21.8'i bağımlılık sınırında olarak bulunmuştur (58). Başka bir araştırmada 8 ile 18 yaş arasındaki gençlerin günlük sekiz saat bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarını kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca 12-18 yaş arasındaki genç kızların %74'ünün internet yoluyla mesajlaşarak zamanlarının büyük kısımlarını internette geçirdikleri görülmüştür. Evde bilgisayara sahip olmayan çocukların ve ergenlerin de internete erişebilmek için internet kafelere gittikleri saptanmıştır (59). Ergenlerde internet bağımlılığıyla ilgili yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde ergenlerde internet bağımlılığı oranı 2014 yılında Çin'de %2.4, yine 2014 yılında Tayvan'da %7.5, 2016 yılında İran'da ise % 3.8 olarak belirtilmiştir (56,60,61).

Ergenlik dönemiyle gelen gelişimsel yeniliklerle baş etmekte zorlanan gençlerin, bu dönemde interneti bir baş etme mekanizması olarak kullandıkları görülmektedir (62). Her geçen gün teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar ve internet bilgiye ulaşmanın temel aracı konumuna gelmiştir. Öğrencilerin derslerini çalışmaları için internet kullanımının zorunlu hale gelmeye başlaması öğrencileri bilgisayar konusunda kendilerini geliştirmeye zorlamış ve onları internet bağımlılığına karşı daha açık hale getirmiştir (30).

Bu dönemdeki gençlerin internet ve internet aracılığıyla gerçekleştirdikleri etkinlikler günlük hayatlarında daha fazla yer tutmaya başladıkça sanal ilişkileri artarken gerçek ilişkileri azalmaktadır. Sanal ortamda kurulan ilişkilerin gerçek ilişkilerin yerini almaya başlamasıyla birlikte ergenlerin toplum dışına itilme ve yalnızlıkla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir (15). İnternette karşılaşılan şiddet içerikli oyun ve görseller de ergenlerin aile, arkadaş ve öğretmenleriyle olan ilişkilerini etkileyebilmekte ve onlara karşı saldırgan davranışlarda bulunmalarına neden olabilmektedir. Yaşanılan tüm bu ilişkisel problemler sonucunda ergenlerde yalnızlık ve depresyon sıklıkla görülebilmektedir. Ergenlerde sosyal desteğin azalmasıyla birlikte baş etme yetersizlikleri sıklıkla yaşanmaktadır (59). Başka bir

açından bakıldığında ise internet ergenlerde düşünme becerisinin gelişimini de engellemekte ve buna bağlı olarak okul başarısını da düşürmektedir. Çünkü internet ortamında tüm bilgiler gençlere hazır olarak sunulmaktadır. Ergenlik döneminde kendisiyle özdeşleştireceği rol model arayışında olan gencin internet aracılığıyla çok fazla uyarana maruz kalması kişilik gelişimine ciddi zararlar verebilmektedir (14,54). Kime nasıl davranacağını nasıl bir kişilik oluşturacağını henüz tam olarak bilmeyen gencin kendisine rol model bulmakla ilgili yaşadığı bu sıkıntı kafa karışıklığına yol açar ve genç her gün başka bir birey olmaya karar verir. Tüm bu nedenlerle internet ortamında edindiği bilgiler, kurduğu ilişkiler gencin ergenlik döneminde edinmesi gereken becerileri engellemekte, kimliğini bulmasını olumsuz yönde etkilemekte, gerçek dünyayı öğrenmesini etkilemekte ve normal gelişimine zarar verebilmekte, ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir (40,53).

Literatür gözden geçirildiğinde aşırı internet kullanımının sonuçları fiziksel, davranışsal, ekonomik ve yasal sonuçlar ve psikosoyal sonuçlar şeklinde dört kategori altında toplanabilir. Yapılan araştırmalara göre fiziksel sonuçlar bilgisayar başında geçirilen zamana göre değişmekle birlikte yanlış postür, periferik kas zayıflığı, kas iskelet ağrıları, uyku döngüsü bozuklukları ve obezite olarak belirlenmiştir (63,64). Davranışsal sonuçlara bakıldığında n önemli davranışsal sonuç bağımlılık gelişmesidir. Bunun yanı sıra yalnızlık oranının arttığı ve yabancılarla iletişim kurmakta zorluklar, iş ve kişisel sorumlulukları ihmal etme, internete giremediğinde gerginlik yaşama, saldırganlık davranışında artış görülmüştür. Ekonomik sonuçların ise önceden daha çok olduğu fakat ücretsiz internet erişimi ile birlikte azaldığı görülmüştür. Yasal sorunlar içerisinde ise özel bilgilere erişme, kişisel bilgilerin çalınması, kredi kartı bilgilerinin ele geçirilmesi ve virüs bulaştırma sayılabilir. Psikososyal sonuçlara örnek olarak da benlik saygısında düşüş, depresyon, anksiyete seviyesinde artış, hiperaktivite bozuklukları ve cinsel davranış bozukluklar verilebilir (63-66).

2.4.1. Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Etkileyen Etmenler

Ergenlerde internet bağımlılığı konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında, ergenlerde internet bağımlılığını etkileyen birçok psikososyal ve demografik faktör incelenmiştir (14-16). Literatürde ergenlerde internet bağımlılığı risk faktörlerinden biri olarak incelenen cinsiyet ile ilgili farklı bulgular yer almaktadır. Yapılan bazı

alışmalar erkek olmanın internet bağımlılığı için risk olduğunu gösterirken (67-70) bazı çalışmalarda ise her iki cinsiyet arasında fark bulunmamıştır (71-73). Anne ve baba eğitim durumu ile ilgili de literatürde farklı sonuçlar görölmektedir. Yapılan bir araştırmada annesi ortaöğretim eğitim düzeyine sahip olan ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip olanlara ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha yüksek olduğu bulunurken (74) başka bir araştırmada anne eğitim düzeyinin internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığı görölmüştür (75). Baba eğitim düzeyinin ise ergenlerin internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığı belirtilmektedir (74,75). Literatür incelendiğinde aile gelir durumunun ergenlerin internet bağımlılığına etkisinin olmadığı çalışmalar mevcuttur (76,77). Bu çalışmalardan farklı olarak aile gelir durumu arttıkça internet bağımlılığının arttığını gösteren çalışmalar da vardır (78,79). Bir çalışmada da aile gelir durumunun ortalamadan az veya çok olmasının internet bağımlılığını arttığı sonucuna ulaşılmıştır (80). Aile durumunun internet bağımlılığına etkisi ile ilgili yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde parçalanmış ailede yaşayan ergenlerin internet bağımlılık puanları daha yüksek bulunmuştur (81,82). Ancak bazı çalışmalarda ise anne ve babanın birlikte olup olmamasının internet bağımlılığı üzerine bir etkisinin olmadığı görölmektedir (83,84). Kardeş sayısının internet bağımlılığı üzerine etki etmediğini gösteren birçok çalışma mevcuttur (69,73,85). Yapılan bir çalışmada ise, üç kardeş olan ergenlerin iki kardeş ve tek ocuk olan ergenlere göre internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğu, yani kardeş sayısı arttıkça internet bağımlılığı oranının arttığı bulunmuştur (86).

İnternet bağımlılığını etkileyen psikososyal faktörlerin araştırıldığı çalışmaların sonuçları incelendiğinde yalnızlık arttıkça internet bağımlılığının arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (30,41). İnternet bağımlılığı ile umutsuzluğun da ilişkili olduğunu ve internet bağımlılığı arttıkça umutsuzluğun arttığını gösteren çalışmalar vardır (58,87). Yapılan araştırmalar sonucunda yaşam doyumunu ve algılanan sosyal destek de internet bağımlılığını etkileyen psikososyal faktörler arasındadır (88,89).

Ailenin internet bağımlılığı üzerine etkilerine bakıldığında yapılan birçok çalışmada ailesiyle ilişkisinin olumlu olmadığını düşünen ve ailesinden yetersiz ilgi gören ergenlerin internet bağımlılığı daha yüksek düzeyde bulunmuştur (90-93).

Başka bir çalışmada ise ailede demokratik tutum arttıkça problemlili internet kullanımı oranının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (94).

2.4.2. Ebeveyn Ergen İlişkisi ve İnternet kullanımı

Aile; kişilik temellerinin atıldığı ve ilk öğrenmelerin gerçekleştiği sosyal ortamdır (95). Sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda bireyin gelişimine katkı sağlayan bir kurum olmakla birlikte özellikle ergenlik döneminin başarıyla tamamlanması açısından oldukça önemlidir. Ergenin ihtiyaç duyduğu güven ortamının sağlanmasının yanı sıra ailenin etkili iletişim becerilerini kullanabilmesi ve çocuklarını bireysel ve sosyal alanlarda destekleyebilmesi büyük önem taşımaktadır (96).

Aile ile çocuk arasındaki ilişkinin temelini, ebeveynlerin tutum ve davranışları belirlemektedir. Çocuk ilk öğrenmelerini ailede yapar ve ilk rol modeli de aile bireyleridir. Bu nedenle ailenin sergilediği tutum ve davranışlar çocuğun çevresiyle iyi iletişim kurabilen uyumlu bir birey olmasını sağlamak açısından oldukça önemlidir. Anne ve babaların söylemleriyle tutumları birbirini destekler nitelikte olmalıdır. (95,97). Çocuk yetiştirilirken aile içerisindeki en önemli kavramlardan biri sevgidir. Bu kavramdan yola çıkarak hareket edilmeli ayrıca çocuğun gelişimsel ihtiyaçları bilinmeli ve karşılanmaya çalışılmalıdır. Anne ve babalar aile içinde demokratik bir ortam yaratmalı, olumlu davranışları ödüllendirerek pekiştirmeli ve olumsuz davranışların da açıklamasını yapmalıdır. Çocuğun ayrı bir birey olduğu unutulmadan hareket edilmeli, kendisiyle ilgili olumlu bir benlik anlayışı geliştirmesini sağlamak için bağımsız davranışları desteklenmelidir (97). Çocuğun ergenliğe girmesiyle birlikte arkadaşlarıyla geçirdiği zaman artmakta ve ailesiyle olan ilişkisi değişiklik göstermektedir. Ergenlik dönemindeki kişiler, ailesinden çocukluk dönemine göre daha az tavsiye alma ihtiyacı duymaktadır. Ergenlik dönemi, özellikle ergenlerin bağımsız olmak ile sorumluluk almak arasında sıkışmış olmalarından dolayı hem ergen hem de aile için stresli geçmektedir ve aralarında çoğunlukla çatışmalar olmaktadır (98).

Bireyler anne-baba olduklarında çocuk yetiştirme ile ilgili bazı tutumlar geliştirmektedirler. Sosyoekonomik durum, kültür yapısı gibi etkenler nedeniyle bu

tutumlar toplumdan topluma farklılık göstermektedir (95). Ülkemizde en çok incelenen anne-baba tutumları 7 başlık altında toparlanabilmektedir.

Aşırı Hoşgörölü - İzin Verici Anne Baba Tutumu: Bu tutumu sergileyen ebeveynler çocuklarına aşırı hoşgörölü ancak boş vermiş davranmaktadırlar. Aileler çocuklarının davranışlarını şekillendirmeye çalışmaz ve onları kontrol etmezler. Bu anne babalar çocuklarıyla iletişimlerinde sevecendirler ancak bu anne baba tutumuyla yetiştirilen çocuklar kendi başlarına kalırlar ve yalnız hissederler (99).

Demokratik Anne Baba Tutumu: Koşulsuz sevgi ve saygının olduğu, çocuğun kişilik gelişimi için önerilen tutum şeklidir. Anne ve babanın davranışları güven verici, tutarlı ve kararlıdır. Belirli sınırlar içinde çocuğun sorumluluk almasına izin verilir. Çocuğa kendini ifade etmesine fırsat verilir ve kararlarına saygı duyulur. Bu ailelerde kişiliğin dengeli gelişimine izin verilmiş olunur (100).

Turasız ve Kararsız Anne Baba Tutumu: Anne baba arasında görüş farklılıkları ve farklı ebeveyn tutumları ön plana çıkmaktadır. Aile, çocuklarının eğitimiyle ilgili ne yapmak istediği konusunda görüş birliği sağlayamamıştır ve bu çocuklar neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda sağlıklı yargılama becerisine sahip olamazlar (95).

Mükemmelliyetçi Anne Baba Tutumu: Aile çocuktan her zaman en mükemmeli beklemektedir. Çocuklarını genellikle başkalarıyla kıyaslar ve onları geçmelerini isterler. Bu ailede yetişen çocuklar hata yapmaktan çok korkarlar (95).

Otoriter Anne Baba Tutumu: Anne ve babaların çocukların gelişim özelliklerini ve isteklerini önemsemeden kendi istedikleri şekilde davranmalarını bekledikleri tutumdur. Böyle ailelerde yetişen çocuklar sık sık cezalandırılmakta ve kendilerini etkin bir şekilde ifade etmekte zorlanmaktadırlar. Bu ailelerde yetişen çocukların benlik saygılarının düşük olduğu görölmektedir (100).

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu: Bu tutumda çocuğun bütün davranışları kontrol altında tutulur ve çocuğun kendi başına bir şey yapmasına izin verilmeden tüm istekleri yerine getirilir. Böyle ailelerde büyüyen çocuklar sorumluluk almakta problem yaşarlar (99).

İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu: Bu tutumda anne ve babalar kendi işleriyle meşguldürler ve çocuklarının istek ve ihtiyaçlarının farkında değildirler. Bu çocukların benlik gelişimleri zarar görür ve kendini değersiz hisseden, depresif bireyler olmaktadır (95).

Çocukların yetişme döneminde ebeveynlerin göstermiş olduğu tutumun ve kurulan iletişimin olumlu kişilik kazanımı açısından etkisi çok büyüktür. Ailenin ergenlikteki davranışsal problemler üzerine etkisine bakıldığında, ebeveyn desteğinin yeterli olmadığı ailelerde yetişen ergenlerin kimlik gelişimi ve arkadaşlık ilişkilerinde problemler olduğu görülmüştür (101). Aile fonksiyonlarının ve aile içi iletişimin ergenlerdeki bağımlılık davranışında etkili olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (95,102). Gençlerin ailelerinden uzaklaştığı ve arkadaş ilişkilerinin önem kazandığı bu dönemde olumlu kazanımlar elde edilmesinde aile iletişimi oldukça önemlidir çünkü ergenler ile ailelerinin kurdukları iletişimin niteliği ergenlerin yaşlılarıyla kurdukları iletişimi de büyük oranda etkilemektedir (103). Ergenlerdeki uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkması, engellenmesi veya devam etmesinin önlenmesinde tüm faktörler içerisinde en çok ailenin önemi vurgulanmış, anne baba izlemesinin, aile tutumunun ve ebeveyn desteğinin önemi üzerinde durulmuştur (101).

Literatüre bakıldığında aile-ergen iletişiminin internet bağımlılığına etkisi birçok araştırmada incelenmiştir. Çalışmalar, ebeveynler ile ergenlerin internete bağlanmak ile ilgili kurdukları iletişimde ebeveynlerin tutumları zorlayıcı değil yönlendirici olduğunda ergenlerin daha güvenli internet kullanımına sahip olduklarını ve ailenin ergenlere internetle ilgili önerilerde bulunmasının ya da onunla birlikte internete bağlanmasının olumlu sonuçlar getirdiğini göstermiştir (104,105). Anne ve babalar çocuklarının internet kullanımını her zaman kontrol edemeyebilirler ancak çocuklarıyla aralarında etkili iletişim kurduklarında çocuklardaki problemler internet kullanım davranışlarının azaldığı görülmektedir (17,18). Yapılan bir araştırmada anne babayla olumsuz iletişimi olan ergenlerin sosyalleşme ihtiyaçları için internet kullanımına yöneldikleri ve bu sebeple internet bağımlılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (106). Japon ve Çin asıllı toplam 503 üniversite birinci sınıf öğrencisiyle yapılan bir çalışmada annesi aşırı müdahaleci, yargılayıcı ya da cezalandırıcı olan, duygusal sıcaklık görmeden yetişmiş çocukların internet

bağımlılığı yatkınlığının daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışmada ailenin çocuğa verdiği bakımın yetersizliği ve çocuk tarafından algılanan aile çocuk yetiştirme stilinin internet bağımlılığıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (107). Başka bir çalışmada 12.395 ergenle çalışılmış ve ebeveyn ilgisinin yetersizliğinin yüksek oranda internet bağımlılığına yol açtığı görülmüştür. Anne veya babası işsiz olan çocuklarda internet bağımlılığı oranı daha yüksek bulunmuştur. İşsizlik gibi bir sorunun ailede düşük ilgiye sebep olduğu anlaşılmış ve ailesel destek eksikliği olan ergenlerin interneti baş etmek için alternatif olarak kullandığı görülmüştür Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ailesel ilişkiler azaldığında ergenlerde sorunlu davranışların arttığı görülmüştür (108).

Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, yaşları 14 ile 19 arasında olan 437 ergen ile yapılan bir çalışmada aile tutumunu “ilgisiz” şeklinde değerlendiren gençlerin internet bağımlılık puanları, aile tutumunu “koruyucu”, “otoriter” ve “demokratik” şeklinde değerlendirenlerden yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerini “ilgisiz” olarak değerlendiren ergenlerin internet bağımlılık puanlarının yüksek olma sebebi bu ebeveynlerin çocuklarına yeterli ilgiyi göstermemesi, ergen ile ebeveynleri arasındaki iletişim eksikliği, ebeveynlerin çocuklarının bilgisayar ve internet kullanım süresi ile yeterince bilgi sahibi olmaması ve kontrol edememesi şeklinde yorumlanmıştır (74). İlkokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada 335 ilkokul öğrencisi çalışmaya dahil edilmiş ve çocukların boş zamanlarının büyük bir kısmını internette geçirdikleri, arkadaş ilişkilerinin yetersiz olduğu, okul başarılarının istenilen düzeyde olmadığı ve ailelerinin çocuklarına karşı hoşgörüsüzlük veya ihmalkarlık tutumları olduğu bulunmuştur. Çocukların internet bağımlılığının aile tutumlarından etkilendiği ve otoriter veya ihmalkâr tutum gösteren ailelerin çocuklarında internet bağımlılığı oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları, ailelerin erkeklere karşı daha ihmalkâr bir tutum sergilediğini ve kızlara daha hoşgörülü bir tutum sergilediğini göstermiştir (109). Başka bir çalışmada da otoriter, kuralcı, koruyucu küçümseyici, cezalandırıcı ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (110). Yapılan bir çalışmada aileyle iletişimin özellikle aile ile kurulan diyalogun internet bağımlılığı ile anlamlı negatif yönde ilişkisi olduğu görülmüştür (111). Ergenlerle yapılan başka bir çalışmada ebeveyn tutumlarının ergenlerin bağlanma stilleriyle birlikte internet bağımlılığının %21,1’ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır (112).

Literatürde; aile-ergen iletişiminin ergenlerdeki internet bağımlılığına etkisi genellikle ergenlerle yapılan çalışmalarda incelenmiş ailelerin çocuklarının internet bağımlılığı konusunda değerlendirmelerine başvurulmuş araştırma yok denilecek kadar azdır (20,113). Aileden de değerlendirme alınan bir çalışmada, öğrencilerin anneleriyle telefon ile anket uygulaması yapılarak 300 anneyle görüşülmüştür. Gençlerin internet erişim sürelerine ebeveyn tutumlarının ve yatak odasından internete girebilme düzeylerinin etkili olduğu bulunmuştur. Genç kızlarla ebeveynleri arasında internet erişimiyle ilgili daha sağlıklı iletişim kurulabildiği ve ortak nokta bulunabildiği, genç erkeklere ise daha fazla kısıtlayıcı davranıldığı ve bağımlılığın daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (24). Yapılan bir çalışmada öğrencisi 5 ve 6. Sınıfa devam eden 533 ebeveyn ile görüşülmüş ebeveynlik stillerinin çocukların internet bağımlılığı üzerine etkisi incelenmiştir. Ebeveynlik stillerinin ve ebeveynlerin kendi internet kullanım yoğunluklarının çocuğun internet kullanımını etkilediği bulunmuş ancak bu çalışmaya öğrenciler dahil edilmemiş yalnızca ebeveynlerle çalışılmıştır (114). Başka bir çalışmada 160 ergen ve ailesiyle yüz yüze, telefonla veya posta yöntemiyle görüşülmüş ve aile tarafından konulan kuralların net olmasının ergenlerin ekran başında kaldıkları süreyi kısalttığı bulunmuştur (115). Türkiye’de 142 ergen ve onların anne ve babasıyla yapılan bir çalışmada anne-baba katılımının, kontrolünün ve internet ile ilgili iletişiminin ergenlerdeki saplantılı internet kullanımına etkisi incelenmiş, baba katılımının ve anne kontrolünün ergenlerdeki saplantılı internet kullanımını etkilediği ancak internet ile ilgili kurulan iletişimin etki etmediği görülmüştür (25). Ebeveyn ve ergenlerin internet bağımlılığı ile ilgili algılamalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada hem aile hem de ergenlerden internet bağımlılığını belirlemeye yönelik veri toplanmış ve çalışmanın sonunda ergenlerin kendilerini ortalama düzeyde internet kullanıcısı olarak görmelerine rağmen ebeveynleri tarafından problemli internet kullandıkları şeklinde algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır (26).

2.5. Ergenlerde İnternet Kullanımına Yönelik Koruyucu Ruh Sağlığı Uygulamaları ve Hemşirelik

İnternet kullanımı ile ilgili önemli bir risk grubu oluşturan ergenlerin internet kullanım şekillerinin ve problemli internet kullanım davranışlarının incelenmesi ve internet kullanımını etkileyen ailesel faktörlerin ortaya konmasına ihtiyaç olduğu

görülmektedir. Bu konu ile ilgili araştırmaların yoğunlaşması ile ergenlerin sağlıklı internet kullanımı konusunda önleyici ve koruyucu planlamaların yapılması ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir (14,58).

Dünya Sağlık Örgütünün gençlerdeki temel sağlık sorunlarına yönelik çözüm önerilerinde aileyle iş birliği yapılması gerektiğine dikkat çekilmekte, ruh sağlığının iyileştirilmesi ve sorunlar ortaya çıktığında erken fark edilebilmesi için ergenler ve aileleri arasındaki ilişkiyi güçlendirmek adına yaşamın erken dönemlerinden itibaren gerekli müdahale planlarının uygulanması gerekliliği ifade edilmektedir (116). Sağlık Bakanlığının 2011 yılında yayınladığı Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planına göre sağlık sistemi içerisinde çocuk ve ergen ruh sağlığı hizmetleri birinci basamak sağlık hizmetlerinin bir parçası olup sunulan sağlık hizmetleri içerisinde yer alması gerektiği belirtilmektedir (117).

Toplum ve aile sağlığının korunmasında ve geliştirilmesinde hemşirelik hizmetlerinin önemi, hemşirelik yönetmeliğindeki 6. Madde / a bendinde belirtildiği üzere, “ Her ortamda bireyin, ailenin ve toplumun hemşirelik girişimleri ile karşılanabilecek sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını belirler ve hemşirelik tanılama süreci kapsamında belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde hemşirelik bakımını kanıta dayalı olarak planlar, uygular, değerlendirir ve denetler. ” şeklinde belirtilmiştir (118).

Hemşireler insan hayatını; anne karnından ölüme kadar tüm aşamalarında ele alır. Bireylerin ve toplumun sağlığını korumayı, hastalıkları önlemeyi, hasta bireyleri iyileştirmeyi ve kişilere baş etme yollarını öğretmeyi hedefleyen profesyonel meslek grubudur (119). Birey, aile ve toplumun ruh sağlığını geliştirmek ve korumak için hemşireler ve Toplum Ruh Sağlığı Hemşireleri, özellikle ruh sağlığının sürdürülmesini engelleyen risk faktörlerini ele alarak ruh sağlığını korumaya çalışırlar. Bu doğrultuda toplumun gereksinimlerini belirlemek, riskli grupları tanımlamak ve eğitim ve danışmanlık gibi müdahalelerle problemleri önleyerek ruh sağlığının iyilik halini korumak önemlidir. Başta ruhsal hastalıklar olmak üzere halk sağlığı sorunlarının önlenmesinde hemşireler, hekimlerle birlikte sağlık çalışanlarının %45 ini oluşturması ve mesleki tarihleri boyunca toplumsal hizmetlere yatkınlıklarıyla önemli bir konumdadırlar. Hemşirelerin tüm koruma düzeylerinde önemli rolleri olduğu açıktır. Birincil korumada hemşireler; riskli grupları belirleme, eğitim ve danışmanlık hizmetlerini planlama, ikincil korumada belirtileri erken tanılama ve tedaviye yönlendirme, üçüncül korumada ise tedavisi tamamlanan

bireyleri tekrar topluma kazandırmak için çalışmaktadırlar (120,121). Birincil koruma düzeyinde ergenlere yönelik yapılacak hemşirelik girişimleri ergenlerin yaşadıkları geçiş dönemini kolaylaştırmalı onlara doğru bilgiyi sağlamalıdır. Bu doğrultuda, okullarda, ibadethanelerde, gençlik merkezlerinde ve bu yaş grubunun toplandığı her türlü sosyal alanda eğitimler düzenlenebilir. Ergenler için ikincil koruma düzeyinde hemşirelik girişimlerine ise ergenlerdeki yıkıcı davranışlar süreklilik kazandığında ve aile bu durumla baş edemez hale geldiğinde ihtiyaç duyulur. Bu girişimler toplum ruh sağlığı merkezlerinde, hastane ve muayenehanelerde, okullarda ve halk sağlığı merkezlerinde uygulanabilir. Hemşireler, iletişim, baş etme ve problem çözme becerilerini geliştirmek ve ergenlerin davranış örüntülerini değiştirmek amacıyla aileyle ve ergenlerle çalışmalar yürütebilirler (122).

Koruyucu ruh sağlığı çalışmalarında hemşirenin görev tanımıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Atlanta'da yapılan bir sempozyumda hemşirenin ruh sağlığını geliştirme programlarına liderlik yapabileceği ve programların özellikle adölesanlara, ailelere ve öğretmenlere yönelik okullarda yürütülebileceği vurgulanmıştır (123). Bunun yanı sıra ülkemizde yapılan araştırmalarda da okullarda yapılacak hemşirelik çalışmalarının riskli durumların saptanması ve koruyucu çalışmaların hayata geçirilmesi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır (124). Ergenlerin içinde bulundukları dönemi başarıyla ve olumlu kazanımlarla tamamlamaları için doğru yönlendirilmeleri ve destek görmeleri çok önemlidir. Bu noktada ergenlerle çeşitli kuruluşlarda (okul, hastane vs.) karşılaşan hemşirelere büyük görevler düşmektedir. Hemşireler ergenleri sahip oldukları sosyokültürel özelliklerine göre değerlendirmeli ve bu özellikleri doğrultusunda danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermelidir (125). Bu danışmanlık hizmetleri kapsamında ergenlere yaptıkları her şeyin sorumluluğunu almaları gerektiği, aileye de ergenlere karşı göstermeleri gereken tutum ve davranış şekli anlatılmalıdır. Aileye, kitle iletişim araçlarının kullanımı konusunda ergenlere sınırlar getirilmesi ve kontrolün hiçbir zaman bırakılmaması gerektiğine dair bilgi verilmelidir (126).

Koruyucu ruh sağlığı uygulamaları içerisinde okullarda tanılama yapan hemşireler; öğrencilerin fiziksel, psikososyal ve akademik ihtiyaçlarını belirler ve gidermeye çalışırlar. (127). Hemşirelerin doğru değerlendirme yapabilmeleri için ergenlerde görülebilecek internet bağımlılığı, akran zorbalığı, siber zorbalık gibi

sorunlarla ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olması ve bu sorunlara yönelik belirtileri fark edebilmesi gerekmektedir (128). Bağımlılık ile ilgili olarak hemşirelerin yapacağı temel girişimler; etkili iletişim kurma ve psikososyal destek sağlama, sınır belirlemek için bireylere yardımcı olma, bağımlılığın hastalık olduğuna dair toplumu bilgilendirme, bireyin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama, psikofarmakolojik tedaviyi uygulama, diğer bozuklukları değerlendirme ve gerekli sağlık kuruluşlarına yönlendirmedir (129). Psikiyatri hemşireleri bireyleri zararlı alışkanlıklar ve bağımlılıklardan koruma, tanılama, tedavi ve rehabilitasyonunda diğer sağlık profesyonelleriyle birlikte çalışmaktadır. Ayrıca psikiyatri hemşireleri bireyi ailesi ve çevresiyle değerlendirip eğitim ve danışmanlık planlamalarını bu doğrultuda yapmaktadır (130).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma, ebeveyn ve ergen değerlendirmesiyle ergenlerin internet bağımlılığının belirlenmesi ve ebeveyn-ergen ilişkisinin ergenlerin internet bağımlılığına etkisinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı, ilişki arayıcı tasarımda yapılmıştır (131).

3.2. Araştırmanın Yeri, Zamanı ve Planı

Araştırma İzmir / Karabağlar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Nevvar Salih İşgören Anadolu Lisesinde Ekim 2019 ve Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Nevvar Salih İşgören Anadolu Lisesinde, toplam 28 derslikte 9,10,11 ve 12. sınıf olmak üzere 976 öğrenci öğrenim görmekte, 61 öğretmen görev yapmaktadır. Lise 1996 yılından beri İzmir'de eğitim faaliyetini sürdürmektedir. Okulun Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik biriminde iki öğretmen görev yapmaktadır. Okul yöneticileri ve öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde bu birimde daha çok sınava hazırlık süreci, sınav stresi ve meslek seçimi konularında çalışmalar yürütüldüğü öğrenilmiştir. Ancak internet kullanımının okuldaki öğrenciler arasında gün geçtikçe arttığının fark edildiği ve rehberlik birimi öğretmenleri tarafından sağlıklı internet kullanımı konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılması planlandığı öğrenilmiştir.

ADIMLAR	ZAMAN
Literatür Tarama – Tez Konusu Belirleme- Literatür Tarama	Mart 2018 - Haziran 2018
Tez Önerisi Hazırlama	Eylül 2018 - Nisan 2019
Tez Öneri Sunum	Temmuz 2019
Etik Kurul İzni ve Diğer Kurum İzinleri	Temmuz2019 - Ağustos 2019
Veri Toplama	Ekim 2019 - Kasım 2019

Veri Analiz – Tez Yazımı	Kasım 2019 –Haziran 2021
Tez Savunma	Temmuz 2021

Şekil 1. Araştırma Planı Takvimi

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi/Çalışma Grupları

Araştırmanın evrenini İzmir Karabağlar Nevvar Salih İşgören Anadolu Lisesi 9-10-11 ve 12. Sınıf öğrencileri ile ebeveynleri oluşturmuştur. Örneklem sayısı G Power 3.1 programı kullanılarak hesaplanmıştır. Tip 1 hata 0.05, tip 2 hata 0.20 (%80 güç), orta etki büyüklüğü (cohen d: 0.3) referans alınarak elde edilen örneklem büyüklüğü her iki grup için (ebeveyn ve ergen) 176 kişi olmak üzere toplamda 352 kişi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda eksik ya da hatalı form gelme ihtimaline karşın, gönüllülük esas alınarak 320 öğrenci ve velisi (toplam 640 kişi) çalışma grubuna dahil edilmiştir. Bu 320 öğrencinin 8'i dışlanma kriterleri (bilinen psikiyatrik tanı ve öykünün olması) sebebiyle çalışma dışında bırakılmıştır. Kalan öğrencilerin 72'sinin velisinden dönüş alınamamış 44'ü ise hatalı ve eksik form nedeniyle çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışma 196 öğrenci ve velisi olmak üzere toplam 392 kişiyle tamamlanmıştır.

3.4. Çalışma Materyali

Bu araştırmada herhangi bir çalışma materyali bulunmamaktadır.

3.5. Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni ergen ve aile bildirimleriyle ayrı ayrı belirlenmiş olan, ergenlerin internet bağımlılık puanlarıdır. Bağımsız değişkenleri ise ebeveyn-ergen ilişkisi, ergenin cinsiyeti, sınıfı (9,10,11, ve 12. Sınıf), aile gelir düzeyi, aile eğitim düzeyi, aile bireylerinin sağ/ ölü, boşanmış/birlikte olma durumları, sahip olunan çocuk sayısı ve aile bireylerinin bir aradayken internet kullanımlarıdır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, literatürden yararlanılarak aileye ve ergene ayrı olarak geliştirilmiş Kişisel Bilgi Formları, Ergenlere uygulanan Young İnternet

Bağımlılığı Testi Kısa Formu ile Anababayla İlişkiler Ölçeği ve ailelere uygulanan Aile- Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır.

3.6.1.Kişisel Bilgi Formları

Ailenin ve ergenlerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen formlardır. Bu iki formda ergenlerin sınıfı, cinsiyeti ve kaç kardeş olduğu, ailenin gelir durumu, eğitim durumu, anne ve babanın sağ/ölü ve birlikte ya da boşanmış olma durumu, bütün aile bir aradayken internet kullanım durumları yer almaktadır.

3.6.2.Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)

Ergenlerin internet bağımlılığı düzeyini belirlemek üzere ergenler tarafından doldurulan bir ölçektir. Ölçek Young tarafından geliştirilmiş, Pawlikowski ve arkadaşları tarafından ise kısa forma dönüştürülmüştür. Toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler “1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman” şeklinde beşli Likert tipi olarak değerlendirilmektedir. YİBT-KF’nin Türkçe uyarlaması üniversite öğrencileri ve ergenler üzerinde Kutlu ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Aracın geçerlilik güvenilirlik çalışması yaşları 17 ile 35 arasında olan ve dört farklı örneklem grubundan oluşan 1167 üniversite öğrencisi ile yaşları 14 ile 17 arasında olan ve beş farklı örneklem grubundan oluşan 945 ergen üzerinde yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin hem ergenlerde, hem de üniversite öğrencilerinde tek faktör ve 12 maddeden oluştuğu, doğrulayıcı faktör analizinde YİBT-KF modelinin her iki grupta da iyi uyum değerlerine sahip olduğu, ölçüt geçerliliği için yapılan korelasyon analizleri sonucunda hem ergenlerde hem de üniversite öğrencilerinde YİBT-KF’nin ölçüt geçerliliği kapsamında uygulanan ölçeklerle ilişkili olduğu görülmüştür. YİBT-KF’nin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları (üniversite öğrencilerinde 0.93, ergenlerde 0.86) ve test tekrar-test güvenilirlik katsayıları her iki grup için de kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Ölçekte tersten puanlanan madde yer almamaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça internet bağımlılığı riski de artıyor şeklinde yorumlanmaktadır. (132). Ayrıca, Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu’nun orijinal makalesinde yer alan 36 kesme puanı dikkate alınarak, toplam puanı 36 ve üzeri olanlar için internet bağımlılığı var, 36 puanın altında olanlar için internet bağımlılığı yok şeklinde YİBT-KF puan sınıflandırması yapılmıştır (133,134).

3.6.3 Anababayla İlişkiler Ölçeği

Ebeveyn ile ergenin ilişkisini değerlendirmek üzere ergen tarafından doldurulmuş olan ölçektir. Anababayla İlişkiler Ölçeği Kaner tarafından ülkemizde geliştirilmiş ve geçerlilik güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek, anne babalarının kontrolünü ve anne- baba ile ilişkisini ergenlerin kendi bildirimlerine dayanarak ölçmektedir. Ölçeğin çalışma grubunu Ankara'daki dört farklı okuldan yaşları 15 ile 18 arasında 843 öğrenci oluşturmaktadır. Gençlerin anne babalarıyla ilişkilerini test edebilmek amacıyla Araştırmacı tarafından, literatür taraması sonucu gençlerin anne ve babalarıyla ilişkilerini ölçmek amacıyla geliştirilen Anneyle İlişkiler Ölçeği (AİÖ) ve Babayla İlişkiler Ölçeği (BİÖ) çalışma grubuna uygulanmış ve her iki ölçek için ayrı geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Her iki ölçeğin de temel boyutlarını ve faktör yapılarını belirlemek için deneklerden anne ve baba için elde edilen yanıtlara ayrı ayrı faktör analizi yapılmıştır. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi (TBA) uygulanmış ve Anne İlişkiler Ölçeğindeki maddelerin yedi faktörde (Normların Düzenlenmesi, İzleme, Duyarlılık, Yakın İletişim, Birlikte Etkinlikte Bulunma, Sevgi ve Güven ve Beklentileri Karşılama), Baba İlişkiler Ölçeğindeki maddelerin sekiz faktörde (Ev Kuralları ve Anne İlişkileri Ölçeğindeki tüm alt boyutlar) toplandığı görülmüştür. Madde alt boyut korelasyonlarının anlamlı olduğu bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach Alfa sayıları AİÖ için 0.92, BİÖ için 0.93 olarak saptanmıştır. Sonuç olarak ölçeğin birinci alt boyutu olan Anne İlişkileri 7 alt ölçek ve 30 maddeden, ikinci alt boyutu olan Baba İlişkileri 8 alt ölçek ve 37 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutların tanımlarına bakıldığında;

Normların Düzenlenmesi: Çocuğun davranışlarıyla ilgili kuralların, sınırlandırmanın ve ölçütlerin belirlendiği boyuttur. Ölçeğin, 1, 2, 5, 6, 7 ve 12. maddelerinden oluşmaktadır.

İzleme: Çocuğun okul başarısını ve devamlılık durumunu, izlediği film ve okuduğu kitapları, yatma zamanını içeren aktivitelerin izlenip kontrol edilmesidir. Ölçeğin, 3, 4, 8 ,9 ve 11. maddelerinden oluşmaktadır.

Duyarlık: Anne babanın düşüncelerine önem vermek, onları üzmemek ve hayal kırıklığına uğratmamak, bu alt ölçeğin özelliğidir. Ölçeğin, 18, 20, 21, 22, 23 ve 32. maddelerinden oluşmaktadır.

Yakın İletişim: Anne ve babayla özel duygu ve düşüncelerin paylaşılmasıdır. Ölçeğin, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31. maddelerinden oluşmaktadır.

Birlikte Etkinlikte Bulunma: Çocuğun boş zamanlarında anne babasıyla birlikte olmaktan hoşlanmasıdır. Ölçeğin 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerinden oluşmaktadır.

Sevgi ve Güven: Çocuğun anne babası tarafından sevildiğini, ilgilenildiğini ve önemsendiğini bilmesini ve kendini anne ve babasına yakın hissetmesini ifade eder. Ölçeğin, 14, 15, 16, 17 ve 19. maddelerinden oluşmaktadır.

Beklentileri Karşılama: Çocuğun anne babasının beklentilerini karşıladığını hissetmesini ifade eder. Ölçeğin, 33 ve 34. maddelerinden oluşmaktadır.

Ev Kuralları: Sadece Baba İlişkileri Ölçeğinde bulunan bu alt ölçek evde kurallara uyulup uyulmadığının kontrolünü ifade eder. Ölçeğin, 10 ve 13. Maddelerinden oluşmaktadır.

Ölçeğin maddeleri ‘‘5- Her Zaman, 4- Sık Sık, 3- Ara Sıra, 2- Nadiren, 1- Hiçbir Zaman’’ şeklinde beşli Likert tipi olarak değerlendirilmektedir. AİÖ’den alınabilecek minumum puan 30 maximum puan 150, BİÖ’den alınabilecek minumum puan 37, maximum puan 185’tir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği anne-babanın ergen üzerindeki kontrolünün ve ergenle ilişkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alınan puanın düşüklüğü ise ebeveynin çocuğu üzerinde kontrolünün ve çocuğu ile arasındaki ilişkinin azaldığını göstermektedir (135).

3.6.4.Aile – Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ)

Ergen internet bağımlılığı düzeyinin, ebeveyn tarafından belirlenmesini sağlamak amacıyla ebeveynlere uygulanmış olan ölçektir. Young tarafından geliştirilmiş olan Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin ülkemizde geçerlilik güvenilirlik çalışması Eşgi tarafından yapılmıştır. Çalışma grubunu yaşları 12-17 arasında 480 çocuğun anne veya babaları oluşturmaktadır. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik katsayısı (cronbach alfa) 0.91 olarak bulunmuştur. Çalışmada, yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda 20 maddenin 4 faktör

başlığında toplandığı görülmüştür. Bu alt boyutlar soyutlanma, işlevsizlik, yoksunluk, kontrol gücü şeklidir.

Sosyal Soyutlanma: Ölçeğin, 1, 5, 6, 16 ve 17. maddelerinden oluşmaktadır. Maddelerin tamamı bireyin sosyalleşmesini engelleyen etmenler ile ilgili özelliklerdir.

İşlevsizlik: Ölçeğin, 2, 7, 8, 9, ve 18. maddelerinden oluşmaktadır. Maddelerin tamamı işlev bozukluğuna ait özellikler ile ilgilidir.

Yoksunluk: Ölçeğin, 3, 4, 12 ve 19. maddelerinden oluşmaktadır. Bu faktör kapsamındaki maddelerin tamamı eksiklik ve var olmama durumunda ortaya çıkabilecek durumlara ait özellikler ile ilgilidir.

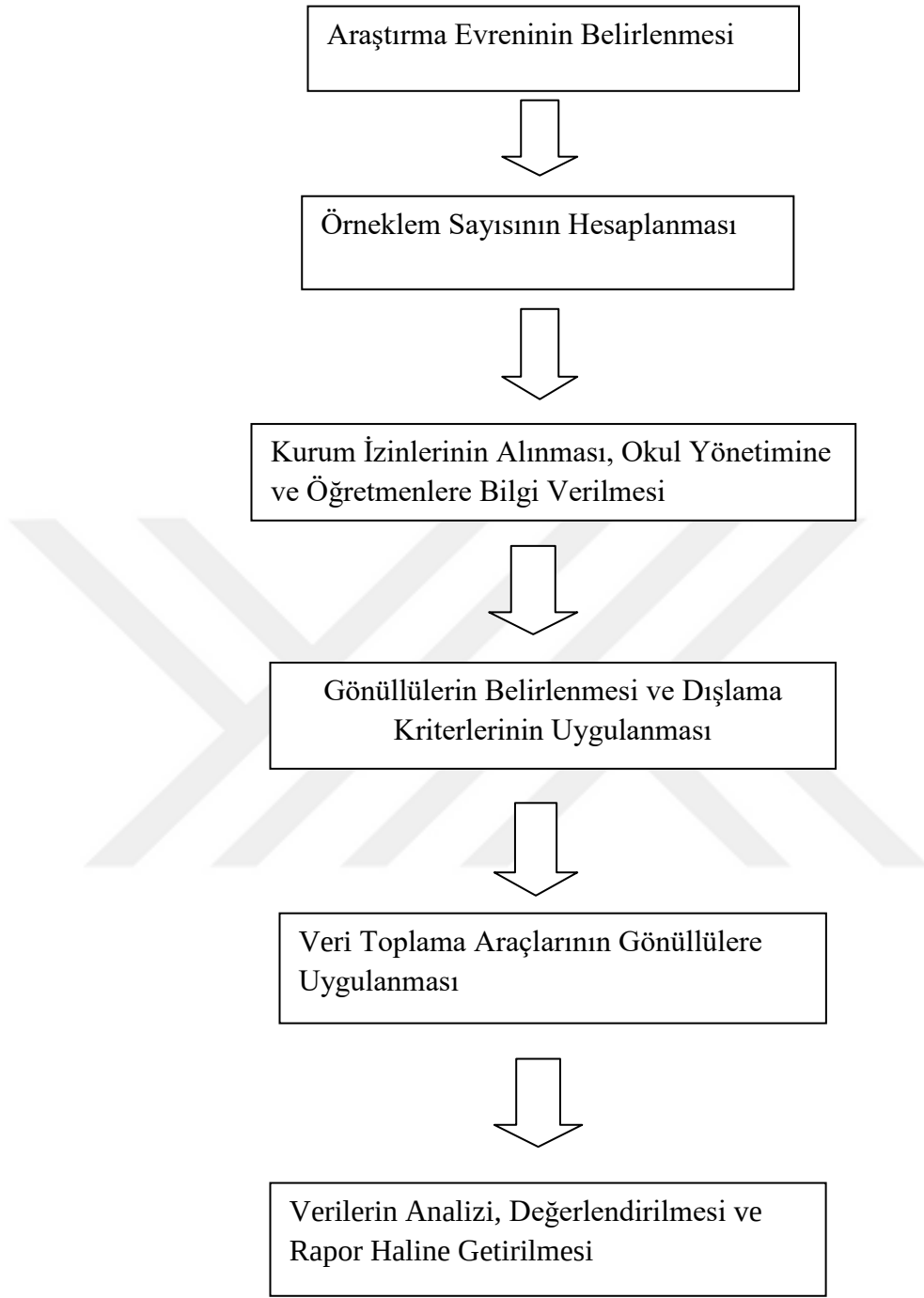
Kontrol Gücü: Ölçeğin, 10, 11, 13, 14, 15 ve 20. maddelerinden oluşmaktadır. Bu faktör kapsamındaki maddelerin tamamı durumu kontrol edememe sonrasında ortaya çıkabilecek özellikler ile ilgilidir.

Geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Tokat'ta yaşayan 1433 ebeveyne tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasına yönelik yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri değerlendirilmiş ve elde edilen değerlerin beklenen sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür. Ölçeğin maddeleri, "0- Uygun Değil, 1- Nadiren, 2- Arada Sırada, 3- Çoğunlukla, 4- Çok Sık ve 5- Devamlı" şeklinde likert tipi olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin tamamından toplam 80 ve üzeri puan alındığında "İnternet bağımlısı" olarak tanımlanmakta; 50-79 puan arası alındığında "Sınırlı Semptom gösterenler" ve 49 puan ve altı alındığında "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmaktadır (20).

3.7. Veri toplama süreci

Araştırmanın yapılacağı kurumlardan yasal izinler alındıktan sonra okul yönetimi ve sınıf öğretmenleri ile görüşülmüştür. Çalışmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmenlere çalışmada kullanılacak araçlar teslim edilmiş ve sınıf öğretmenleri aracılığıyla öğrencilere verilmiştir. Velilerin dolduracağı araçlar ebeveynlerine öğrenciler tarafından iletilmiştir. Veli ve öğrenci araçları öğretmenler tarafından geri toplanılmış ve tarafıma iletilmiştir.

3.7.1 Akış Şeması

Şekil 2. Akış Şeması

3.8. Verilerin Değerlendirilmesi

Tüm veriler bilgisayarda SPSS (statistical package for social sciences) for Windows 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde parametrik yada nonparametrik testlerden hangilerinin kullanılması gerektiğinin belirlemek için karşılanması gereken varsayımlar test edilmiştir. Dağılımın normalliğine karar vermek için Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk testleri normal dağılımın diğer varsayımları olan basıklık ve çarpıklık değerleri ve histogram grafiği kullanılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerleri $\pm 2,0$ arasında değerlerin normal dağıldığı kabul edilmiştir (136). Bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi), ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerde ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır (131). Değişkenler arasındaki ilişkiye pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır (137). Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemek için regresyon analizi yapılmıştır. Gözlemlerin bağımsızlığına bakmak için Durbin Watson test istatistiği kullanılmıştır ve 1.5 ile 2.5 arasında otokorelasyon olmadığı kabul edilmiştir. Varyans Büyüme Faktörü (VIF) 5'ten küçük olduğundan bağlantı sorunu olmadığı kabul edilmiştir (138).

Kullanılan ölçeklerin çalışmadaki güvenilirlik düzeylerini saptamak için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Anket sorularının güvenilirliği için Cronbach's Alpha test istatistiği kullanılmıştır. Cronbach Alfa katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme ölçütü;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir şeklinde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan üç ölçek için de güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir seviyede olduğu söylenebilmektedir (139).

Tablo 1. Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha
Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği	0.94
Young internet bağımlılığı testi-Kısa Formu	0.79
Anababa-Ergen ilişkileri Ölçeği (Anne)	0.95
Anababa-Ergen ilişkileri Ölçeği (Baba)	0.97

Tablo 1’de, çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik analiz sonuçları verilmiştir. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu kabul edilebilir güvenirlik seviyesinde, Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği, Anababayla İlişkiler Ölçeği (Anne), Anababayla İlişkiler Ölçeği (Baba) yüksek güvenirlik seviyesindedir.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada veri kaybını önlemek amacıyla her türlü önlem alınmasına rağmen, üniversiteye giriş sınavına hazırlık sürecinde oldukları için 11. ve 12. sınıf öğrencileri tarafından 9. ve 10. Sınıf öğrencilerine göre daha az katılım sağlandı. Ayrıca gönüllü olan öğrencilerden bazılarının ailelerinin çalışmaya katılmak istememesi ve öğrenciler aracılığıyla aileye gönderilen formların kaybolması veya unutulması gibi durumlar örneklem sayısını sınırlandırmıştır.

3.10. Etik Kurul Onayı

Araştırma için Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 17.07.2019 tarih ve 2019/18-22 karar numaralı onay, İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ve İzmir Valiliği’nden (13.09.2019 tarihli, 12018877-604.02-E.17001804 sayılı) izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın gerçekleştirildiği Karabağlar Nevvar Salih İşgören Anadolu Lisesi yönetiminden sözlü izin ve araştırmaya katılacak öğrencilerden sözel izin ve ebeveynlerinden Bilgilendirilmiş Olur Formu ile izin alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından mail yoluyla izin alınmıştır.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, ergen ve ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine, internet bağımlılık puanlarına ve sosyo-demografik özelliklerin internet bağımlılığı puanlarıyla karşılaştırmasına, anababayla ilişkiler puanlarının internet bağımlılığı puanlarını yordayıcı etkisi ile ilgili bulgulara yer almaktadır.

4.1. Kişisel Bilgi Formlarına Yönelik Bulgular

Tablo 2. Ergen ve Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	N	%
Sınıf	9. Sınıf	95	48.5
	10. Sınıf	31	15.8
	11. Sınıf	41	20.9
	12. Sınıf	29	14.8
Formu	Anne	151	77.0
Dolduran Ebeveyn	Baba	45	23.0
Çocuk Sayısı	1	27	13.8
	2	117	59.7
	3	38	19.4
	4 ve üzeri	14	7.1
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	36	18.4
	Gelir gidere eşit	127	64.8
	Gelir giderden çok	33	16.8
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	64	32.7
	Ortaokul	19	9.7
	Lise	61	31.1
	Üniversite ve üzeri	52	26.5
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	34	17.3
	Ortaokul	37	18.9
	Lise	58	29.6
	Üniversite üzeri	67	34.2

Aile	Bir	Evet	143	73.0
Arada	İken			
İnternet		Hayır	53	27.0
Kullanımı				
Çocuk		Kadın	136	69.4
Cinsiyeti		Erkek	60	30.6
Anne	Baba	İkisi de sağ ve birlikte yaşıyorlar	179	91.3
Durumu		İkisi de sağ-ayrı yaşıyorlar	17	8.7
TOPLAM			196	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan ergen ve ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Araştırma kapsamındaki ergenlerin %48.5’i (n:95) 9. sınıf öğrencisi, %20.9’u (n:41) 11. sınıf öğrencisi, %15.8’i (n:31) 10. Sınıf öğrencisi, %14.8’i (n:29) 12. Sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %77’si (n:151) annedir. Ailelerin çoğunluğunun (%59.7, n:117) iki çocuğu olduğu görülmektedir. Ailelerin %64.8’i (n:127) “gelir gidere eşit” olarak gelir düzeyini belirtmiştir. Annelerin %32.7’si (n:64) ilkokul mezunu, %31.1’i (n:61) lise mezunu ve %26.5’i (n:52) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Babaların %34.2 (n:67) üniversite ya da üzeri eğitim düzeyine sahip, %29.6’sı (n:58) lise mezunudur. Ailelerin %73’ünün (n:143) bütün aile birlikte iken internet kullandığı görülmektedir. Ergenlerin %69.4 ‘ünün (n:136) cinsiyeti kadındır. Ergenlerin %91.3’ünün anne- babası ikisi de sağ ve birlikte yaşıyorlarken, %8.7’sinin (n:17) ikisi de sağ-ayrı yaşamaktadırlar.

4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Bulgular

Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) ve alt boyutları (sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk, kontrol güçlüğü), Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF), Anababayla İlişkiler Ölçeği (Anne) ve Anababayla İlişkiler Ölçeklerinden (Baba) elde edilen puanlara ilişkin bulgular minimum ve maksimum değerler, ortalama ve standart sapma olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Toplam Puanı (AÇİBÖ) Ve Alt Boyut Puanları İle Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Dağılımı

Alt boyutlar	Min.	Maks.	$\bar{X}$	Ss
Sosyal Soyutlama	0,00	21.00	5.30	4.13
İşlevsellik	0,00	19.00	5.64	4.46
Yoksunluk	0,00	19.00	3.80	4.06
Kontrol Güçlüğü	0.00	25.00	5.08	5.28
Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği toplam puanı	0.00	79.00	19.82	16.33
YİBT KF toplam puanı	12.00	49.00	24.81	6.92

Tablo 3’de AÇİBÖ toplam puanı ve alt boyut puanları ile YİBT-KF puanlarının dağılımı verilmiştir. AÇİBÖ alt boyutlarından “sosyal soyutlanma” puanları 0 ile 21 puan arasında olup ortalaması 5.30 ± 4.13 ’dir. “İşlevsellik” puanları 0 ile 19 puan arasında olup ortalaması 5.64 ± 4.46 ’dır. “Yoksunluk” puanları 0 ile 19 puan arasında olup ortalaması 3.8 ± 4.06 ’dir. “Kontrol güçlüğü” puanları 0 ile 25 puan arasında olup ortalaması 5.08 ± 5.28 ’dir. AÇİBÖ toplam puanları 0 ile 79 puan arasında olup ortalaması 19.82 ± 16.33 ’tür. YİBT-KF toplam puanları 12 ile 49 puan arasında olup ortalaması 24.81 ± 6.92 ’dir.

Tablo 4. Anababayla İlişkiler Ölçeği Puanlarının Dağılımı

		Min.	Maks.	$\bar{X}$	Ss
Anne	Yakın İletişim	6.00	30.00	24.06	5.65
	Birlikte Etkinlikte Bulunma	5.00	25.00	21.76	4.68
	Duyarlık	5.00	25.00	22.85	3.36
	Sevgi ve Güven	5.00	25.00	23.61	3.03
	İzleme	5.00	20.00	15.87	3.19
	Normların Düzenlenmesi	5.00	15.00	14.30	1.45
	Beklentileri Karşılama	2.00	10.00	8.12	2.02
	Anne top	48.00	150.00	130.57	18.67
Baba	Yakın İletişim	8.00	40.00	26.79	8.47
	Duyarlık	6.00	30.00	25.67	5.42
	Birlikte Etkinlikte Bulunma	5.00	25.00	20.46	5.51
	Normların Düzenlenmesi	6.00	30.00	24.39	5.71
	Sevgi ve Güven b	4.00	20.00	17.91	3.54
	İzleme	4.00	20.00	13.46	4.41
	Beklentileri Karşılama	2.00	10.00	7.84	2.30
	Ev Kuralları	2.00	10.00	8.28	2.03
	Baba toplam	37.00	185.00	144.80	31.00

Tablo 4’te Anababayla İlişkiler Ölçeği puanlarının dağılımı verilmiştir. Anababayla ilişkiler ölçeği (anne)’nin; “Yakın iletişim” alt boyut puanları 6 ile 30 puan arasında olup ortalaması $24,06 \pm 5,65$ ’ dir. “Birlikte etkinlikte bulunma” alt boyut puanları 5 ile 25 puan arasında olup ortalaması $21,76 \pm 4,68$ ’dir. “Duyarlık” alt boyut puanları 5 ile 25 puan arasında olup ortalaması $22,85 \pm 3,36$ ’dır. “Sevgi ve

güven” alt boyut puanları 5 ile 25 puan arasında olup ortalaması 23.61 ± 3.03 ’tür. “İzleme” alt boyut puanları 5 ile 20 puan arasında olup ortalaması 15.87 ± 3.19 ’dur. “Normların düzenlenmesi” alt boyut puanları 5 ile 15 arasında olup ortalaması 14.30 ± 1.45 ’tir. “Beklentileri karşılama” alt boyutu puanları 2 ile 10 puan arasında olup ortalaması 8.12 ± 2.02 ’dir. Anababayla ilişkiler ölçeği (anne) toplam puanları 48 ile 150 puan arasında olup ortalaması 130.57 ± 18.67 ’dir.

Anababayla ilişkiler ölçeği (baba)’nın “Yakın iletişim” alt boyut puanları 8 ile 40 puan arasında olup ortalaması 26.79 ± 8.47 ’dir. “Birlikte etkinlikte bulunma” alt boyut puanları 5 ile 25 puan arasında olup ortalaması 20.46 ± 5.51 ’dir. “Duyarlık” alt boyut puanları 6 ile 30 puan arasında ortalaması 25.67 ± 5.42 ’dir. “Sevgi ve güven” alt boyut puanları 4 ile 20 puan arasında olup ortalaması 17.91 ± 3.54 ’tür. “İzleme” alt boyut puanları 4 ile 20 puan arasında ortalaması 13.46 ± 4.41 ’dir. “Normların düzenlenmesi” alt boyut puanları 6 ile 30 puan arasında olup ortalaması 24.39 ± 5.71 ’dir. “Beklentileri karşılama” alt boyut puanları 2 ile 10 puan arasında olup ortalaması 7.84 ± 2.30 ’dur. “Ev kuralları” alt boyut puanları 2 ile 10 paun arasında olup ortalaması 8.28 ± 2.03 ’dür. Anababayla ilişkiler ölçeği (baba) toplam puanları 37 ile 185 puan arasında olup ortalaması 144.8 ± 31 ’dir.

4.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Ergenlerin Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımı

YİBT ÖLÇEĞİ	N	%
İnternet bağımlılığı Yok	186	94.9
İnternet bağımlılığı Var	10	5.1
TOPLAM	196	100

Tablo 5'te YİBT-KF internet bağımlılık düzeylerine ilişkin bulgular verilmiştir. YİBT-KF'ndan elde edilen puanların değerlendirilmesi sonucunda ergenlerin %94.9'unda (n:186) internet bağımlılığı yokken %5.1'inde (n:10) internet bağımlılığı saptanmıştır.

4.4. Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Ergenlerin Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Düzyey</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
İnternet Bağımlısı	-	-
Semptom Göstermeyen	180	91.8
Sınırlı Semptom Gösteren	16	8.2
TOPLAM	196	100

Tablo 6'da Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Düzeylerine ilişkin bulgular verilmiştir. AÇİBÖ'nden elde edilen puanların sınıflanması sonucunda ergenlerin %91.8'inin (n:180) internet bağımlılığı bakımından "Semptom Göstermeyen" düzeyinde, %8.2'sinin (n:16) "Sınırlı Semptom Gösteren" düzeyinde olduğu saptanmıştır.

4.5. İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklere Göre Karşılaştırma Sonuçları

Tablo 7. İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Sosyal Soyutlama	İşlevsellik	Yoksunluk	Kontrol Güçlüğü	AÇ İ BÖ Toplam Puanı	YİBT KF Toplam Puanı
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$
Aile Durumu						
İkisi de sağ ve birlikte yaşıyorlar	5.17 ±4.08	5.46 ±4.31	3.76±4.12	4.97±5.27	19.36±16.25	24.50±6.67
İkisi de sağ-ayrı yaşıyorlar	6.65± 4.57	7.53 ±5.67	4.24 ±3.46	6.29±5.39	24.71±16.83	28.00±8.70
	t: -1.41 p: 0.16	t: -1.84 p: 0.07	t: -0.46 p: 0.65	t: -0.99 p: 0.32	t: -1.29 p: 0.20	t: -1.90 p: 0.06
Cinsiyet						
Kadın	4.76±3.83	5.38±4.45	3.49±3.86	4.71±5.00	18.34±15.36	24.96±6.59
Erkek	6.53±4.56	6.22±4.49	4.50±4.43	5.93±5.82	23.18±18.01	24.45±7.66
	t: -2.82 p: 0.01*	t: -1.21 p: 0.23	t: -1.61 p: 0.11	t: -1.51 p: 0.13	t: -1.93 p: 0.06	t: -0.48 p: 0.63
Aile Bir Arada İnternet Kullanımı						
Evet	5.99±4.27	6.20±4.65	4.30±4.31	5.74±5.56	22.22±17.16	25.71±6.61
Hayır	3.45±3.08	4.13±3.54	2.45±2.93	3.30±3.95	13.34±11.69	22.38±7.20
	t: 4.58 p: 0.01*	t: 3.32 p: 0.01*	t: 3.42 p: 0.01*	t: 3.41 p: 0.01*	t: 4.12 p: 0.01*	t: 2.94 p: 0.01*
Sınıf Düzeyi						
9. Sınıf	4.64±4.12	5.59±4.19	3.81±4.01	5.20±4.91	19,24±15,31	24.36±6.54
10. Sınıf	5.39±3.62	5.39±5.14	3.65±4.06	4.48±5.37	18,90±16,89	23.94±5.59
11. Sınıf	6.24±4.59	5.85±4.92	3.78±4.57	5.61±6.37	21,49±19,46	25.05±7.00
12. Sınıf	6.03±3.83	5.76±4.09	3.97±3.66	4.59±4.81	20,34±14,71	26.86±8.95
	F: 1.85 p: 0.14	F: 0.07 p: 0.97	F: 0.03 p: 0.99	F: 0.37 p: 0.78	F: 0.22 p: 0.88	F: 1.17 p: 0.32

Baba Eğitim Düzeyi						
İlkokul	4.74±4.20	4.74±4.31	3.35±3.79	4.29±4.39	17.12±14.63	23.03±6.50
Ortaokul	5.03±4.32	5.59±3.99	3.59±4.42	5.46±5.45	19.68±16.79	25.00±6.80
Lise	6.12±4.18	6.45±4.92	4.53±4.10	5.76±5.79	22.86±17.21	25.40±7.40
Üniversite	5.03±3.93	5.42±4.36	3.51±3.96	4.69±5.15	18.64±16.05	25.09±6.76
	F: 1.12 p: 0.34	F: 1.16 p: 0.33	F: 0.92 p: 0.43	F: 0.76 p: 0.52	F: 1.10 p: 0.35	F: 0.93 p: 0.42
Aile Gelir Düzeyi						
Gelir Giderden Az	4.94±4.22	5.89±4.65	3.89±3.94	5.19±5.26	19,92±16,1	24.28±6.29
Gelir Gidere Eşit	5.24±3.89	5.39±4.30	3.65±4.08	4.90±5.15	19,17±15,8	24.52±6.67
Gelir Giderden Fazla	5.94±4.92	6.30±4.88	4.30±4.17	5.67±5.85	22,21±18,6	26,48±8,31
	F: 0.54 p: 0.58	F: 0.61 p: 0.54	F: 0.35 p: 0.70	F: 0.29 p: 0.75	F: 0.45 p: 0.64	F: 1.19 p: 0.31
Değişkenler	Sosyal Soyutlama	İşlevsellik	Yoksunluk	Kontrol Güçlüğü	AÇ İ BÖ Toplam Puanı	YİBT KF Toplam Puanı
	$\bar{X}$ Sıra	$\bar{X}$ Sıra	$\bar{X}$ Sıra	$\bar{X}$ Sıra	$\bar{X}$ Sıra	$\bar{X}$ Sıra
Anne Eğitim Düzeyi						
İlkokul ^a	86.59	88.55	91.01	92.06	88.80	90.27
Ortaokul ^b	100.18	98.03	89.97	89.47	95.82	116.21
Lise ^c	115.48	115.35	117.93	116.16	117.42	98.98
Üniversite ve Üzeri ^d	92.63	91.14	88.05	89.00	89.22	101.60
	X^2_{KW} :8.930 p: 0.03* Fark: a<c	X^2_{KW} :8.284 p: 0.04* Fark: a<c	X^2_{KW} :10.651 p: 0.01* Fark: a,d<c	X^2_{KW} :8.785 p: 0.03* Fark: -	X^2_{KW} :10.100 p: 0.02* Fark: a<c	X^2_{KW} :3,365 p: 0.34 Fark: -

Çocuk Sayısı	105.70	103.37	92.15	105.39	102.76	104.87
1	101.53	102.42	101.28	98.89	101.71	96.31
2	90.28	92.22	97.04	96.70	92.54	102.33
3	81.57	73.39	91.50	86.82	79.68	94.14
4 ve Üzeri	$X^2_{KW}: 2.84$ p: 0.42	$X^2_{KW}: 3.99$ p: 0.26	$X^2_{KW}: 0.87$ p: 0.83	$X^2_{KW}: 1.05$ p: 0.79	$X^2_{KW}: 2.49$ p: 0.48	$X^2_{KW}: 0.77$ p: 0.86

*p<0.05

Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği ve alt boyut puanları ile Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu ölçek puanlarından elde edilen puanların anne-baba durumu, cinsiyet ve aile bir aradayken internet kullanım durumuna göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplarda t testi (Independent Sample t Testi) ile değerlendirilmiştir.

Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği ve alt boyut puanları ile Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu ölçek puanlarından elde edilen puanların sınıf düzeyleri, baba eğitim durumu ve gelir düzeyine göre karşılaştırılması Anova testi, anne eğitim durumu ve çocuk sayısına göre karşılaştırılması Kruskal Wallis-H testi ile yapılmıştır.

Tablo 7’de internet bağımlılığı ölçek puanlarının sosyo-demografik özelliklere göre karşılaştırılması yapılmıştır. AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güclüğü puanları ailenin birlikte yaşama durumuna göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (sırasıyla $t=-1.29$, $t=-1.41$, $t=-1.84$, $t=-0.46$, $t=-0.99$, $p>0.05$). YİBT-KF’nin toplam puanı ailenin birlikte yaşama durumu ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-1.90$, $p>0.05$).

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güclüğü puanları ergenlerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (sırasıyla $t=-1.93$, $t=-1.21$, $t=-1.61$, $t=-1.51$, $p>0.05$). Sosyal soyutlanma alt boyut puanı ise ergenlerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2.82$, $p<0.05$). Ortalamalara bakıldığında

erkeklerin ($6,53 \pm 4,56$) kadınlara göre ($4,76 \pm 3,83$) sosyal soyutlanma puanları daha yüksektir. Ergenlerin cinsiyetine göre YİBT KF toplam puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=-0.48$, $p>0.05$)

Ailenin birlikte iken internet kullanım durumuna göre AÇİBÖ toplam puanları ve alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (sırasıyla $t=4.12$, $t=4.58$, $t=3.32$, $t=3.42$, $t=3.41$, $p<0.05$). Ortalamalara bakıldığında aile ile birlikte iken internet kullanılan ailelerdeki ergenlerin, AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları (sırasıyla 22.22 ± 17.16 , 5.99 ± 4.27 , 6.20 ± 4.65 , 4.30 ± 4.31 , 5.74 ± 5.56), aile birlikte iken internet kullanılmayan ailelerdeki ergenlere göre (sırasıyla 13.34 ± 11.69 , 3.45 ± 3.08 , 4.13 ± 3.54 , 2.45 ± 2.93 , 3.30 ± 3.95) daha yüksektir. YİBT KF toplam puanları aile bir aradayken internet kullanımına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2.94$, $p<0.05$). Ortalamalara bakıldığında aile ile birlikte iken internet kullanan ergenlerin (25.71 ± 6.61) kullanmayanlara göre (22.38 ± 7.20) YİBT-KF toplam puanları daha yüksektir.

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları ergenlerin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (sırasıyla $F=0.22$, $F=1.85$, $F=0.07$, $F=0.03$, $F=0.37$, $p>0.05$). YİBT-KF toplam puanları ergenlerin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=1.17$, $p>0.05$). $p>0.05$).

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (sırasıyla $F=1.10$, $F=1.12$, $F=1.16$, $F=0.92$, $F=0.76$, $p>0.05$). YİBT-KF toplam puanları baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=0.93$, $p>0.05$).

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (sırasıyla $F=0.45$, $F=0.54$, $F=0.61$, $F=0.35$,

F=0.29, $p>0.05$). YİBT-KF toplam puanları gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=1.19$, $p>0.05$).

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (sırasıyla $X^2_{KW}:10.100$, $X^2_{KW}:8.930$, $X^2_{KW}:8.284$, $X^2_{KW}:10.651$, $X^2_{KW}:8.785$, $p<0.05$). Farkın hangi eğitim düzeyinden kaynaklandığını anlamak için Bonferroni düzeltilmeli ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonuçlara göre aile çocuk internet bağımlılık ölçeği toplam puanı annesi lise mezunu olan ergenlerde ilkokul mezunu olanlara göre anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan ergenlerin sosyal soyutlanma ve işlevsellik alt boyutları annesi ilkokul mezunu olanlara göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan ergenlerin yoksunluk alt boyutları annesi ilkokul mezunu ile üniversite ve üzeri mezunu olanlara göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Kontrol güçlüğü alt boyut puanları ise ikili karşılaştırmalar sonucu anlamlı farklılık göstermemiştir. YİBT-KF toplam puanları anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($X^2_{KW}:3.365$, $p>0.05$).

AÇİBÖ toplam puanları ile alt boyutlarından; sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol güçlüğü puanları çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (sırasıyla $X^2_{KW}:2.49$, $X^2_{KW}:2.84$, $X^2_{KW}:3.99$, $X^2_{KW}:0.87$, $X^2_{KW}:1.05$, $p>0.05$). YİBT-KF toplam puanları çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($X^2_{KW}:0.77$, $p>0.05$).

4.6. Ölçek Puanlarının İlişkisine Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan, Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu puanları ile Anababayla İlişkiler Ölçeği puanları (Anne ve Baba alt boyutları) arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır.

Tablo 8. İnternet Bağımlılığı Ölçekleri ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının İlişkisi

	Anababa-Ergen İlişkileri Ölçek Puanları (Anne)	Anababa- Ergen İlişkileri Ölçek Puanları (Baba)
ACİBÖ		
R	-0.33	-0.23
P	0.01*	0.01*
YİBT KF		
R	-0.15	-0.24
P	0.03*	0.01*

*p<0.05

Tablo 8’de İnternet Bağımlılığı Ölçekleri ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının İlişkisi verilmiştir. AÇİBÖ toplam puanları ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanları (Anne) arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde orta düzeyde ilişki vardır ($r=-0.33$, $p<0.05$). Anne ile ergen arasındaki ilişki azaldıkça aile bildirimi ile elde edilen internet bağımlılık puanı artmaktadır. AÇİBÖ toplam puanları ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanları (Baba) arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişki vardır ($r=-0.23$, $p<0.05$) Baba ile ergen arasındaki ilişki azaldıkça aile bildirimi ile elde edilen internet bağımlılık puanı artmaktadır.

YİBT-KF toplam puanları ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanları (Anne) arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişki vardır

($r=-0.15$, $p<0.05$). Anne ile ergen ilişkisi azaldıkça ergen bildirimi ile elde edilen internet bağımlılık puanı artmaktadır. YİBT KF toplam puanları ile Anababayla İlişkiler Ölçek Puanları (Baba) arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişki vardır ($r=-0.24$, $p<0.05$). Baba ile ergen ilişkisi azaldıkça ergen bildirimi ile elde edilen internet bağımlılık puanı artmaktadır.

4.7. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının İnternet Bağımlılığını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

Anababayla İlişkiler Ölçek puanlarının (anne ve baba için) internet bağımlılığını yordama düzeyi çoklu regresyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Tablo 9. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanlarını Yordayıcı Etkisi

Bağımlı Değişken: Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanları							
Bağımsız değişken	Beta	S. Hata	Standardize β	T	P	VIF	Durbin-Watson
Sabit	2.19	0.41		5.29	0.01		
Anababa-Ergen İlişkileri (Anne)	-0.24	0.11	-0.18	-2.28	0.02	1.3	1.84
Anababa-Ergen İlişkileri (Baba)	-0.04	0.08	-0.04	-0.50	0.62		
R: 0.21	F : 4.28						
Düzeltilmiş R^2: 0.03	p : 0.01						

Tablo 9. Anababayla İlişkiler ölçek puanlarının AÇİBÖ puanlarını yordayıcı etkisinin dağılımı gösterilmiştir. Ergen bildirimi ile elde edilen Anababayla İlişkiler anne ve baba puanlarının aile bildirimiyle elde edilen AÇİBÖ puanını yordamasına ilişkin kurulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F=4.28$, $p<0.05$). Anne için ölçülen anababayla ilişkiler ölçek puanının aile çocuk internet bağımlılık ölçek puanlarına negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı biçimde etki ettiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Baba için ölçülen anababayla ilişkiler ölçek puanının ise aile çocuk internet bağımlılık ölçek puanlarına istatistiksel olarak anlamlı biçimde etki etmediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Düzeltilmiş R^2 değerine bakıldığında bağımlı değişkendeki varyansın %3'ünü açıklayabildiği görülmektedir. Diğer bir ifade ile anne için ölçülen anababayla ilişkiler ölçek puanının, aile çocuk internet bağımlılık ölçeği puanındaki değişimin %3'ünü açıkladığı söylenebilir.

Tablo 10. Anababayla İlişkiler Ölçek Puanlarının Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu Puanlarını Yordayıcı Etkisi

Bağımlı Değişken: YİBT KF Puanları							
Bağımsız değişken	B	S. Hata	Standardize β	T	p	VIF	Durbin-Watson
Sabit	2.41	0.29		8.27	0.01		
Anababa-Ergen İlişkileri (Anne)	0.09	0.07	0.09	1.16	0.25	1.3	1.7
Anababa-Ergen İlişkileri (Baba)	-0.18	0.06	-0.27	-3.31	0.01		
R: 0,24	F: 5.62						
Düzeltilmiş R^2: 0,06	p: 0.01						

Tablo 10'da Anababa-Ergen İlişkiler ölçek puanlarının YİBT KF toplam puanlarını yordayıcı etkisinin dağılımı gösterilmiştir. Ergen bildirimi ile elde edilen Anababayla İlişkiler anne ve baba puanlarının ergen bildirimiyle elde edilen YİBT KF puanını yordamasına ilişkin kurulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir

($F=5.62$ $p<0.05$). Ergenin annesi ile ilişkisini gösteren anababayla ilişkiler ölçek puanının YİBT KF toplam puanlarına istatistiksel olarak anlamlı biçimde etki etmediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Baba için ölçülen anababayla ilişkiler ölçek puanının ise YİBT-KF toplam puanlarına negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı biçimde etki ettiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Düzeltilmiş R^2 değerine bakıldığında bağımlı değişkendeki varyansın %6'sını açıklayabildiği görülmektedir. Diğer bir ifade ile baba için ölçülen anababayla ilişkiler ölçek puanının, YİBT KF toplam puanındaki değişimin %6'sını açıkladığı söylenebilir.

5.TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde ergen ve ebeveyn bildirimine göre ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri, ergen ve ebeveynlerinin sosyo-demografik özelliklerinin internet bağımlılığına olan etkileri ve ebeveyn-ergen ilişkisinin ergenin internet bağımlılığı ile ilişkisi ve internet bağımlılığını yordayıcı etkisi literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Çalışmada ergenlerin kendi bildirimini ile elde edilen sonuçlara göre, ergenlerin %5.1' inin internet bağımlısı olduğu, ailelerin bildirimine göre ise %8.2'sinin sınırlı semptom gösterdiği saptanmıştır. Ergen ve aile bildirimine göre internet bağımlılığı düzeylerinin yakın sonuçlar gösterdiği görülmektedir (Tablo 5,6). Literatür incelendiğinde bu konuda yapılan çalışmaların çoğunluğu ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığı sonuçlarını vermektedir. Literatürdeki çalışmaların bulguları ile bu çalışmanın bulgularının benzer olduğu görülmektedir. Yapılan bir araştırmada ergenlerin %3.6'sı internet bağımlısı, %21.8'i ise internet bağımlılığı sınırında bulunmuştur (58). Başka bir çalışmada öğrencilerin %2.33'ü internet bağımlısı, %4.65'i risk grubunda internet bağımlısı olarak saptanmıştır (75). Yurtdışında yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde ergenlerde internet bağımlılığı oranı Çin'de %2.4, Tayvan'da %7.5, İran'da ise %3.8 olarak belirtilmiştir (54,60,61). Literatürde ebeveyn ve ergen bildirimine dayalı ergenlerin internet bağımlılığını inceleyen sadece bir çalışmaya ulaşılmıştır. Ebeveyn ve ergenlerin internet bağımlılığı ile ilgili algılamalarının karşılaştırıldığı bu çalışmada hem aile hem de ergenlerden internet bağımlılığını belirlemeye yönelik veri toplanmış ve ergenlerin kendilerini ortalama düzeyde internet kullanıcısı olarak görmelerine rağmen ebeveynleri tarafından problemli internet kullandıkları şeklinde algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır (26).

Çalışmada, ergenlerin internet bağımlılığı puanları, aile durumu (aile bireylerinin sağ/ ölü, boşanmış/birlikte olma durumları) değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır (Tablo 7). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar yer almaktadır. Çalışmalarda anne ve babanın birlikte olup olmamasının internet bağımlılığı üzerine bir etkisinin olmadığı görülmektedir (83,84,140). Ancak bazı çalışmalarda ise parçalanmış ailede yaşayan ergenlerin internet bağımlılık puanları daha yüksek bulunmuştur (81,82).

Çalışmada, ergenlerin kendi bildirimleri ile belirlenen internet bağımlılığı puanları, ergenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. İnternet bağımlılığını aile bildirimine göre belirlemek için kullandığımız ölçeğin toplam puan ve diğer üç alt boyutu ile de ergenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir fark yokken internet bağımlılığının sosyal soyutlanma alt boyutu ile anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu alt boyuttaki puan ortalamaları erkek olmanın internet bağımlılığı için risk faktörü olduğunu göstermektedir (Tablo 7) Literatüre bakıldığında da ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığı risk faktörlerinden biri olarak incelenen cinsiyet ile ilgili farklı bulgular yer almaktadır. Bazı çalışmalarda, her iki cinsiyetin internet bağımlılık puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (71-75,105). Ancak bazı çalışmalarda ise erkek olmak internet bağımlılığı için risk faktörü olarak bulunmuştur (68-71,141,142). Erkek olmanın internet bağımlılığı için risk faktörü oluşturması, ailelerin ergenlik dönemindeki kız çocukları ile iletişimlerinin daha güçlü olması ve kız çocuklarına erkeklerden daha hoşgörülü davranmalarından dolayı kızlarda internet bağımlılık puanının daha düşük olduğu belirtilmiştir. (110). Yapılan bir araştırmada ise erkeklerde internet bağımlılığının daha yüksek olması Türk kültürü ile ilişkilendirilmiştir. Araştırmada erkeklerin internet kafeye gitmesine daha çok izin verildiği ve ailelerin internette daha uzun süre kalma konusunda erkek çocuklarına daha müsamahalı davrandığı açıklanmıştır (75).

Çalışmada, hem ergen hem de aile bildirimiyle elde edilen internet bağımlılık puanları bütün aile bir aradayken internet kullanma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sonuçlar bize, bütün aile bir aradayken internet kullanan ailelerin çocuklarında internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Tablo 7). Literatürde, ailenin bir aradayken internet kullanımının ergenlerdeki internet bağımlılığına etkisini gösteren benzer bir çalışmaya ulaşamadığı için karşılaştırma yapılamamıştır. Ancak aile ilişkilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında ailelerin, çocuklarına rol model olarak onların davranışlarına yön verme konusunda önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir (142). Bu bulgular ebeveynlerinin sıklıkla internet kullandığını görerek büyüyen çocukların sonraki dönemlerde daha çok internet kullanımına yönelmesi ve internet bağımlılığına açık olması ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca aile içi iletişimin sağlıklı olmasında yüz yüze kurulan iletişim çok önemlidir. Anne ve babanın çalışıyor olması

çocuğun ise okula gitmesi sebebiyle aile bireyleri genellikle sadece akşamları bir araya gelebilmektedir. Çalışmalar, ailelerin akşamları yoğun internet kullanımı nedeniyle yüz yüze etkin iletişim kuramadıklarını ve bu nedenle aile içi iletişim sıkıntılarının ortaya çıktığını göstermektedir (143). Bu sonuçlar aile bir aradayken internet kullanımının aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilediği ve etkili iletişimin sağlanamadığı ailelerde büyüyen ergenlerdeki internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmada internet bağımlılık puanları ergenlerin sınıf düzeyine (9,10,11 veya 12. sınıf) göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 7). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar yer almaktadır. Çalışmalarda ergenin kaçınıcı sınıfta olduğunun internet bağımlılığı üzerine bir etkisinin olmadığı görülmektedir (144-146).

Çalışmada ergenin kendi bildirimine dayalı elde edilen internet bağımlılık puanı anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Aile bildirimine dayalı internet bağımlılık puanı ise anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte olup internet bağımlılığı ölçeği toplam puanı annesi lise mezunu olan çocuklarda ilköğretim mezunu olanlara göre anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan çocukların sosyal soyutlanma ve işlevsellik alt boyutları annesi ilköğretim mezunu olanlara göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan çocukların yoksunluk alt boyutları annesi ilköğretim mezunu ile üniversite ve üzeri mezunu olanlara göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Kontrol gücü alt boyut puanları ise ikili karşılaştırmalar sonucu anlamlı farklılık göstermemiştir (Tablo 7). Literatürde aile bildirimine dayalı internet bağımlılığı puanının aile eğitim düzeyine göre incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığının aile eğitim düzeyine göre farklılaşması ile ilgili farklı sonuçlar yer almaktadır. Yapılan bir araştırmada ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığı, annesi ortaöğretim eğitim düzeyine sahip ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının ilköğretim eğitim düzeyine sahip olanlara ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha yüksek olduğu bulunurken (74) başka bir araştırmada anne eğitim düzeyinin internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığı görülmüştür (75). Çalışmada internet bağımlılık puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (Tablo 7). Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde çalışmaya

benzer olarak, baba eğitim düzeyinin ergenlerin internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığı görülmektedir (74,75,144,147). Hem bu çalışmanın sonucu hem de literatürdeki sonuçlar aile eğitim düzeyinin ebeveynlerin internet kullanımı konusundaki bilinçlenme düzeylerini değiştirmediği için bağımlılık puanları üzerine belirli bir etkisi olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmada internet bağımlılık puanları aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 7). Literatür incelendiğinde aile gelir durumu değişkenine yönelik benzer sonuçlar mevcuttur. (76,77,140,147). Hem bu çalışmanın hem de incelenen diğer çalışmaların sonuçları internetin günümüzde maddi olarak ulaşılabilir bir teknoloji olması nedeniyle gelir durumu değişkeniyle anlamlı bir fark göstermediği şeklinde yorumlanmıştır. Ancak bu çalışmalardan farklı olarak aile gelir durumu arttıkça internet bağımlılığının arttığını gösteren çalışmalar da vardır (78,79). Bir çalışmada da aile gelir durumu ortalamadan az veya çok olduğunda internet bağımlılığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (80).

Çalışmada internet bağımlılık puanları sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 7). Literatürde çalışmaya benzer olarak kardeş sayısının internet bağımlılığı üzerine etki etmediğini gösteren birçok çalışma mevcuttur. (69,73, 85,140,144). Yapılan bir çalışmada ise, üç kardeş olan ergenlerin iki kardeş ve tek çocuk olan ergenlere göre internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğu, yani kardeş sayısı arttıkça internet bağımlılığı oranının arttığı bulunmuştur (86).

Çalışmada hem ergen hem de aile bildirimine dayalı internet bağımlılık puanlarının anne ve baba ilişkisiyle negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur (Tablo 8). Literatürde birçok çalışmada ailenin internet bağımlılığı üzerine etkisi olduğu görülmüş ve bu çalışmalar genellikle ergen bildirimine dayalı olarak incelenmiştir. Yapılan çalışmalarda ailesiyle ilişkisinin olumlu olmadığını düşünen ve ailesinden yetersiz ilgi gören ergenlerin internet bağımlılığı daha yüksek düzeyde bulunmuştur (90-93). Çalışmalarda demokratik anne-baba tutum düzeyi arttıkça problemleri internet kullanımı oranının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (75,95). İlkokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada çocukların internet bağımlılığının aile tutumlarından etkilendiği ve otoriter veya ihmalkâr tutum gösteren ailelerin çocuklarında internet bağımlılığı oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur (109).

Başka bir çalışmada da otoriter, kuralcı, koruyucu küçümseyici, cezalandırıcı ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (110). Japon ve Çin asıllı üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada annesi aşırı müdahaleci, yargılayıcı ya da cezalandırıcı olan duygusal sıcaklık görmeden yetişmiş olan çocukların internet bağımlılığı yatkınlığının daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışmada ailenin çocuğa verdiği bakımın yetersizliği ve çocuk tarafından algılanan aile çocuk yetiştirme stiline internet bağımlılığıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (107). Başka bir çalışmada ebeveyn ilgisinin yetersizliğinin yüksek oranda internet bağımlılığına yol açtığı görülmüştür. Anne veya babası işsiz olan çocuklarda internet bağımlılığı oranı daha yüksek bulunmuştur. İşsizlik gibi bir sorunun ailede düşük ilgiye sebep olduğu anlaşılmış ve ailesel destek eksikliği olan ergenlerin interneti baş etmek için sanal bir alternatif olarak kullandığı görülmüştür (108). Çalışmalar, ebeveynler ile ergenlerin internete bağlanmak ile ilgili kurdukları iletişimde ebeveynlerin tutumları zorlayıcı değil yönlendirici olduğunda ergenlerin daha güvenli internet kullanımına sahip olduklarını ve ailenin ergenlere internetle ilgili önerilerde bulunmasının ya da onunla birlikte internete bağlanmasının olumlu sonuçlar getirdiğini göstermiştir (104,105). Anne ve babalar çocuklarıyla aralarında etkili iletişim kurduklarında çocuklardaki problemli internet kullanım davranışlarının azaldığı görülmektedir (17-18). Aileyle iletişimin özellikle aile ile kurulan diyalogun internet bağımlılığı ile anlamlı negatif yönde ilişkisi vardır (111). Yapılan bir araştırmada anne babayla olumsuz iletişimi olan ergenlerin sosyalleşme ihtiyaçları için internet kullanımına yöneldikleri ve bu sebeple internet bağımlılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (106). Aileden de değerlendirme alınan araştırmalara bakıldığında, öğrencilerin anneleriyle telefon ile görüşülen bir araştırmada ergenlerin internet erişim sürelerine ve bağımlılık düzeylerine ebeveyn tutumlarının ve ergenlerle ebeveynleri arasındaki sağlıklı iletişimin etkili olduğu bulunmuştur (24). Sadece ebeveynlerden görüş alınarak yapılan bir araştırmada ebeveynlik stillerinin ve ebeveynlerin kendi internet kullanım yoğunluklarının çocuğun internet kullanımını etkilediği bulunmuştur (114). Türkiye’de ergenler ve onların anne ve babasıyla yapılan bir çalışmada, baba katılımının ve anne kontrolünün ergendeki saplantılı internet kullanımını etkilediği ancak internet ile ilgili kurulan iletişimin etki etmediği görülmüştür (25). Literatürde çalışmanın bulgularından farklı olarak bir çalışmada, ebeveyn ergen ilişkisi ile internet

bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış ve bu sonuç ergenin ebeveynden bağımsız olmak istediği bir dönemde olmasıyla ilişkilendirilmiştir (148).

Çalışmada anne ve baba ilişkisinin ergenlerdeki internet bağımlılığını yordayıcı etkisine bakıldığında anne ilişkisinin aile bildirimine dayalı internet bağımlılığının %3'ünü açıkladığı fakat baba ilişkisinin anlamlı bir şekilde etki etmediği bulunmuştur. Bunun yanı sıra anne ilişkisi ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığına anlamlı bir şekilde etki etmezken baba ilişkisi ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığının %6'sını açıklamaktadır (Tablo 9,10). Literatürde hem aile hem de ergenden veri toplanan ve anne ve baba ilişkisinin ayrı ayrı yordayıcı etkisine bakıldığı bir çalışma bulunamamıştır. Ergen bildirimine dayalı internet bağımlılığını yordayan faktörleri inceleyen çalışmalara bakıldığında, yapılan bir araştırmada çalışmaya benzer olarak aileden algılanan sosyal destek değişkeni cinsiyet, akademik başarı ve yalnızlık değişkenleriyle birlikte internet bağımlılığının yordayıcıları olarak bulunmuş ve bu değişkenlerin tamamının internet bağımlılığının %7.3'ünü açıkladığı görülmüştür (40). Başka bir çalışmada ergen bildirimine göre ergenlerin bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumlarının internet bağımlılığının %21,1'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır (112).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Aile bildirimine göre, ergenlerin %91.8'inin internet bağımlılığı bakımından "Semptom Göstermeyen" grupta, %8.2'sinin "Sınırlı Semptom Gösteren" grupta olduğu saptanmıştır. Ergen bildirimine göre ise ergenlerin %5.1'inde internet bağımlılığı saptanmıştır.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücü alt boyut puanlarının ailenin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ergen bildirimine göre de internet bağımlılığı toplam puanının ailenin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücü alt boyut puanlarının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Sosyal soyutlanma alt boyut puanının ise çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği ve erkeklerde sosyal soyutlanma alt boyut puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ergen bildirimine göre ise internet bağımlılığı toplam puanının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.
- Aile bildirimine göre, aile birlikteyken internet kullanılan ailelerdeki ergenlerin internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücü alt boyut puanları ortalamaları aile birlikteyken internet kullanılmayan ailelerdeki ergenlere göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Ergen bildirimine göre de aile birlikteyken internet kullanılan ailelerdeki ergenlerin internet bağımlılığı toplam puanının ortalaması aile birlikteyken internet kullanılmayan ailelerdeki ergenlere göre daha yüksek olarak bulunmuştur.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücü alt boyut puanlarının çocuğun sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ergen

bildirimine göre internet bağımlılığı toplam puanının çocuğun sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücüğü alt boyut puanlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ergen bildirimine göre internet bağımlılığı toplam puanının baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücüğü alt boyut puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuş ve internet bağımlılığı toplam puanı annesi lise mezunu olan ergenlerde ilkokul mezunu olanlara göre anlamlı bir düzeyde daha yüksek, annesi lise mezunu olan ergenlerin sosyal soyutlanma ve işlevsellik alt boyutları annesi ilkokul mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek, annesi lise mezunu olan ergenlerin yoksunluk alt boyutları annesi ilkokul mezunu ile üniversite ve üzeri mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kontrol gücüğü alt boyut puanları ise ikili karşılaştırmalar sonucu anlamlı farklılık göstermemiştir. Ergen bildirimine göre ise internet bağımlılığı toplam puanının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücüğü alt boyut puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ergen bildirimine göre internet bağımlılığı toplam puanının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ve sosyal soyutlanma, işlevsellik, yoksunluk ve kontrol gücüğü alt boyut puanlarının çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Ergen bildirimine göre internet bağımlılığı toplam puanının çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.
- Aile bildirimine göre, internet bağımlılığı toplam puanı ile anne ilişkisi arasında negatif yönde orta düzeyde, internet bağımlılığı toplam puanı ile baba ilişkisi arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki vardır. Anne ve baba

ile ergen arasındaki ilişki azaldıkça internet bağımlılık puanının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergen bildirimine göre internet bağımlılığı toplam puanı ile anne ilişkisi arasında negatif yönde düşük düzeyde, internet bağımlılığı toplam puanı ile baba ilişkisi arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki vardır. Anne ve baba ile ergen arasındaki ilişki azaldıkça internet bağımlılık puanının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Aile bildirimine göre, baba ilişkisinin internet bağımlılığı üzerine anlamlı düzeyde yordayıcı etkisi bulunmazken anne ilişkisinin internet bağımlılığının %3'ünü yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergen bildirimine göre, anne ilişkisinin internet bağımlılığı üzerine anlamlı düzeyde yordayıcı etkisi bulunmazken baba ilişkisinin internet bağımlılığının %6'sını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Bu bölümde; ebeveyn ve ergen değerlendirmesiyle ergenlerin internet bağımlılığının belirlenmesi ve ebeveyn-ergen ilişkisinin ergenlerin internet bağımlılığına etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler verilmiştir.

Okul Sağlığı Hizmetlerine Yönelik Öneriler;

- Çalışmanın sonuçlarına göre anne ve baba ile kurulan ilişki arttıkça ergenlerin internet bağımlılığı puanı azaldığı için okul rehberlik hizmetlerinde aile ile iş birliği kurularak sağlıklı ergen - ebeveyn ilişkisine ilişkin eğitimler düzenlenmesi,
- İnternet bağımlılığı puanlarını düşürmeye ve artmasını önlemeye yönelik olarak ergenlere sağlıklı internet kullanımı konusunda planlı ve sürekli programların uygulanması ve izlenmesi;
- Ebeveynlere, ergenlerin internet kullanım amaçları ve internet bağımlılığına neden olan faktörler ile ilgili internet bağımlılığı alanında uzman kişiler tarafından bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmesi ve ebeveynlerin bu bilgiler doğrultusunda internet bağımlılığını önleyici tutum edinmelerinin sağlanması,

- İnternet bağımlılığı belirtilerinin erken fark edilebilmesi ve önlem alınabilmesi için hem aile hem de ergene internet bağımlılığı belirtilerinin öğretilmesi,
- Okullarda düzenli aralıklarla ergenlerin internet bağımlılık puanlarının ölçülerek eğitim ihtiyacının değerlendirilmesi,
- Erkek ergenlerde ve annesi lise mezunu olan ergenelerde internet bağımlılığı puanları daha yüksek olduğundan, okul rehberlik hizmetlerinde bu grubun risk açısından izlenmesi ve buna yönelik programların oluşturulması,
- Bütün aile birlikteyken internet kullanan ailelerdeki ergenlerde internet bağımlılığı puanları daha yüksek olduğu için, okul rehberlik birimleri tarafından aile birlikteyken zamanı etkili değerlendirmeye yönelik aktivite ve programlar hakkında aileye eğitimler yapılması önerilir.

Araştırmalara Yönelik Öneriler;

- Araştırmanın sonuçlarının genellenebilmesi için daha büyük örneklemelerde hem ergen hem de ebeveynlerden verilerin toplandığı kapsamlı çalışmalar yapılması,
- Aile ile ergenin ilişkisini geliştirebilecek müdahale programlarının internet bağımlılığına etkisinin değerlendirileceği deneysel çalışmaların yapılması,
- Çalışmada incelenen yordayıcı faktörler ergenlerin internet bağımlılığının tamamını açıklayamadığından, internet bağımlılığını yordayacağı düşünülen başka faktörleri belirlemeye yönelik çalışmalar yapılması,
- Daha fazla karşılaştırma yapılabilmesi ve sonuçların genellenebilmesi amacıyla, ergenlerin internet bağımlılığını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda ergenlerin cinsiyeti ve aile eğitim düzeyi değişkenlerinin çalışmalara dahil edilmesi ,
- Aile birlikteyken internet kullanım değişkeninin ergenlerdeki internet bağımlılığına etkisini inceleyen araştırma bulunamadığından bu durumu daha kapsamlı incelemeye yönelik çalışmaların yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

1. Zorbas O, Dost Tm. Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2014; 29(1): 298-310.
2. Günüş S, Kayrı M. Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010; 39(39): 220-232.
3. Tel M, Köksalan B. Günümüzde Yeni Bir Boş Zaman Aktivitesi Olarak İnternet: Öğretim Üyeleri Örneğı. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2009; 8 (28): 263-265.
4. Digital İn 2020 [İnternet]. 2020 [Erişim Tarihi 30.10.2020]. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/digital-2020>
5. Digital İn 2019 [İnternet]. 2019 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019>
6. Digital 2020: Turkey [İnternet]. 2020 [Erişim Tarihi 30.10.2020]. Erişim Adresi: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-turkey>
7. Digital 2019: Turkey [İnternet] 2019 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://www.slideshare.net/datareportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01>
8. Türkiye İstatistik Kurumu. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması [İnternet] 2020 [Erişim Tarihi 08.03.2021]. Erişim Adresi: https://tuikweb.tuik.gov.tr/veribilgi.do?alt_id=1028
9. Türkiye İstatistik Kurumu. 06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı Ve Medya, 2013 [İnternet] 2013 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/hbprint.do?id=15866>
10. Cengizhan C. Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: “İnternet Bağımlılığı” M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2005; 22: 83-98
11. Shen Cx, Liu Rd, Wang D. Why Are Children Attracted To The İnternet? The Role Of Need Satisfaction Perceived Online And Perceived İn Daily Real Life. Journal Of Computers İn Human Behavior. 2013; 29: 185–192.
12. Şahin İ, Kesici Ş. Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Ve İnternet Kullanım Fonksiyonlarının Problematik İnternet Kullanımlarını Yordaması. Xviii. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 2009.
13. Demir İ, Yıldız Cs, Özzorlu E, Köse T, Yelkenci Y. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımında Anne-Baba İzlemesinin Rolü. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi. 2017; 2(1): 103-113.
14. Günlü A, Ceyhan Aa. Ergenlerde İnternet Ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi. Addicta: The Turkish Journal On Addictions. 2017; 4(1): 75-117.
15. Aytaç Ö, Karaca M. Sosyolojik Bir Olgu Olarak İnternet Gençliği: Elazığ Örneğı [Doktora Tezi]. Elazığ: Fırat Üniversitesi; 2007.

16. Batıgün Ad, Kılıç N. İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler Ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. Türk Psikoloji Dergisi. 2011; 26 (67): 1-10.
17. Holtz P, Appel M. Internet Use And Video Gaming Predict Problem Behavior İn Early Adolescence. Journal Of Adolescence. 2011; 34: 49-58.
18. Van Den Eijnden R, Spijkerman R, Vermulst A, Van Rooy T, Engels R. Compulsive Internet Use Among Adolescents. Bidirectional Parentchild Relationships. Journal Of Abnormal Child Psychology. 2010; 38: 77-89.
19. Say G, Batıgün Ad. Problemlı İnternet Kullanımı İle Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği, Yalnızlık, Öfke Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Dusunen Adam The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences. 2016; 29: 324-334.
20. Eşgi N. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2014; 22(2): 807-839.
21. Park Sk, Kim Jy, Cho Cb. Prevalence Of Internet Addiction And Correlations With Family Factors Among South Korean Adolescents. Adolescence. 2008; 43(172): 895-909.
22. Ayas T, Çakır Ö, Horzum Mb. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2011; 19(2): 439-448.
23. Wu Cst, Wong Ht, Yu Kf, Fok Kw, Sheung My, Lam Ch Ve Ark. Parenting Approaches, Family Functionality, And İnternet Addiction Among Hong Kong Adolescents. BMC Pediatrics. 2016; 16: 130- 139.
24. Eastin Ms, Greenberg Bs. Parenting The Internet. Journal Of Communication. 2006; 56 (3): 486–504.
25. Özdemir Y, Kuzucu Y, Ak Ş. Ergenlikte Saplantılı İnternet Kullanımının Anababa Ve Ergenlerin Bildirimine Dayalı Olarak İncelenmesi. Elementary Education Online. 2016; 15(2): 330-343.
26. Eşgi N. Dijital Yerli Çocukların Ve Dijital Göçmen Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013; 28(3): 181-194.
27. Ruh Sağlığı Yasa Taslağı [İnternet]. 2017 [Erişim Tarihi 27.10.2020]. Erişim Adresi: <https://www.psikiyatri.org.tr/uploadfiles/2811201717434-Ruh-Sagligi-Yasa-Taslagi.Pdf>
28. Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik [İnternet]. 2011 [Erişim Tarihi 27.10.2020]. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/Eskiler/2011/04/20110419-5.htm>
29. Göker G, Demir M, Doğan A. Ağ Toplumunda Sosyalleşme Ve Paylaşım. Facebook Üzerine Ampirik Bir Araştırma. E-Journal Of New World Sciences Academy Humanities. 2010; 5(2): 183-206
30. Nalwa K , Anand A.) Internet Addiction İn Students: A Cause Of Concern. Cyber Psychology And Behavior. 2003; 6(6).

31. Russell Al. Histories Of Networking Vs. The History Of The Internet. In Sıgırcı Workshop. 2012; 7:1-10.
32. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016 [İnternet] 2016 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=21779>
33. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2017 [İnternet] 2017 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=24862>
34. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2018 [İnternet] 2018 [Erişim Tarihi 10.05.2019]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=27819>
35. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2019 [İnternet] 2019 [Erişim Tarihi 08.10.2020]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=30574>
36. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2020 [İnternet] 2020 [Erişim Tarihi 08.03.2021]. Erişim Adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=33679>
37. Brand M, Laier C, Young Ks. Internet Addiction: Coping Styles, Expectancies, And Treatment İmplications. *Frontiers İn Psychology*. 2014; 5: 1256.
38. Şahin C, Aydın D, Balay R. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eğitsel İnternet Kullanımı İle İnternet Bağımlılıklarının İncelenmesi Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 2016; 17(1): 481-497.
39. Göka E, Tıkır B. İnternet Bağımlılığı Gerçek Mi, Efsane Mi? Eğitim Öğretim Ve Bilim Araştırma Dergisi. 2012; 8(24): 35-38.
40. Esen E, Siyez Md. Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. 2011; 4 (36): 127-138.
41. Martin Mj, Schumacher P. Incidence And Correlates Of Pathological Internet Use Among College Students. *Computers İn Human Behavior*. 2000; 16 (1): 13-29.
42. Ceyhan E. Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2008; 15(2): 109-116.
43. Shapira Na, Lessig Mc, Goldsmith Td, Szabo St, Lazoritz Md, Gold Ms Ve Ark. Problematic Internet Use: Proposed classification And Diagnostic Criteria. *Depression And Anxiety*. 2003; 17: 207–216.
44. Young Ks. Internet Addiction. *American Behavioral Scientist*. 2004; 48: 402-441
45. Şahin C, Korkmaz Ö. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2011; 32: 101-115.
46. Bozkurt H, Şahin S, Zoroğlu S. İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Journal Of Contemporary Medicine*. 2016; 6(2): 1-13.

47. Young Ks. Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyber Psychology And Behavior*. 1998; 1(3): 237-244.
48. Griffiths Md. Internet Addiction: Fact Or Fiction?. *The Psychologist Bulletin Of The British Psychological Society*. 1999; 12: 246-250.
49. Young K. The Research And Controversy Surrounding Internet Addiction. *Cyber Psychology And Behavior*. 1999; 2: 381-383.
50. American Psychiatric Association. *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders, Fifth Edition*. Arlington: American Psychiatric Association; 2013.
51. Icd-11 For Mortality And Morbidity Statistics [İnternet] 2020 [Erişim Tarihi 09.10.2020].Erişim Adresi: <https://İcd.Who.İnt/Browse11/L-M/En#/Http://İd.Who.İnt /İcd/Entity/338347362>
52. Güven F. Bireyden Topluma Erginlenme Ve Cinsiyetlere İlişkin Cinsellik Temelli Algı Farklılıkları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 2019; 7(20): 60-71.
53. Bacanlı H. Eğitim Psikolojisi. 23. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; 2016. 57-60 , 149-151.
54. Aydın B. Çocuk Ve Ergen Psikolojisi. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayın; 2010. 171-191.
55. Parlaz E, Tekgül N, Karademirci E, Öngel K. Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik Ve Sosyal Gelişim Süreci. *Türk Family Phycsian*. 2012; 3(4): 10-17.
56. Kuss Dd, Griffiths M, Karila L, Billieux J. Internet Addiction: A Systematic Review Of Epidemiological Research For The Last Decade. *Current Pharmaceutical Design*. 2014; 20(25): 4026-4052.
57. Madran Had, Çakılcı Ef. The Relationship Between Aggression And Online Video Game Addiction: A Study On Massively Multiplayer Online Video Game Players. *Anatolian Journal Of Psychiatry*. 2014; 15(2): 99-107.
58. Şimşek N, Akça Nk, Şimşek M. Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk Ve İnternet Bağımlılığı. *Taf Preventive Medicine Bulletin*. 2015; 14(1): 7–14.
59. Kelleci M. İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Oyunlarının Çocuk Ve Gençlerin Ruh Sağlığına Etkileri. *Taf Preventive Medicine Bulletin*. 2008; 7(3): 253-256.
60. Ostovar S, Allahyar N, Aminpoor H, Moafian F, Nor Bm, Griffiths Md. Internet Addiction And Its Psychosocial Risks (Depression, Anxiety, Stress And Loneliness) Among Iranian Adolescents And Young Adults: A Structural Equation Model In A Cross-Sectional Study. *Int J Ment Health Addiction*. 2016; 14: 257–267.
61. Li W, Garland El, Howard Mo. Family Factors İn Internet Addiction Among Chinese Youth: A Review Of English- And Chinese-Language Studies. *Computers İn Human Behavior*. 2014; 31: 393–411.
62. Irmak Ay, Erdoğan S. Ergen Ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı:Güncel Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2016; 27(2): 128-37.

63. Houghton S, Milner N, West J, Douglas G, Lawrence V, Whiting K, Tannock R, Durkin K. Motor Control And Sequencing Of Boys With Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (Adhd) During Computer Game Play. *British Journal Of Educational Technology*. 2004; 35(1): 21-34.
64. Clark Dj, Frith Kh, Demi As. The Physical, Behavioral, And Psychosocial Consequences Of Internet Use İn College Students. *Computers, Informatics, Nursing*. 2004; 22(3): 153-161.
65. Gür K, Yurt S, Bulduk S, Atagöz S. Internet Addiction And Physical And Psychosocial Behavior Problems Among Rural Secondary School Students. *Nursing & Health Sciences*. 2015;17(3):331-338.
66. Lin Pc, Kuo Sy, Lee Ph, Sheen Tc, Chen Sr. Effects Of İnternet Addiction On Heart Rate Variability İn School-Aged Children. *The Journal Of Cardiovascular Nursing*. 2014; 29(6): 493-8.
67. Cao H, Sun Y, Wan Y, Hao J, Tao F. Problematic İnternet Use İn Chinese Adolescents And İts Relation To Psychosomatic Symptoms And Life Satisfaction. *Bmc Public Health*. 2011; 11: 802.
68. Balta Öç, Horzum Mb. The Factors That Affect İnternet Addiction Of Students İn A Web Based Learning Environment. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2008; 41(1): 187-205.
69. Üneri Öş, Tanıdır C. Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri Ve Nörolojik Bilimler Dergisi*. 2011; 24(4): 265-272.
70. Yüksel R, Kocairi C, Arslantaş H, Söylemez B. Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018; 9(1): 19-28.
71. Ceyhan Aa. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Yordayıcıları. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2011; 18(2): 85-94.
72. Wang H, Zhou X, Lu C, Wu J, Deng X, Hong L. Problematic İnternet Use İn High School Students İn Guangdong Province, China. *Plos One*. 2011; 6(5):1-8.
73. Ayas T, Horzum Mb. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. 2013; 4(39): 46-57.
74. Çevik Gb, Çelikkaleli Ö. Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı Ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu Ve Anne-Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2010; 19: 225-240.
75. Gökçearslan Ş, Günbatar Ms. Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*. 2012; 2(2):10-24.
76. Zorbaz O. Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi] Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2013.
77. Kılınç İ, Gündüz Ş. Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı Ve İnsani Değerlerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017; 7(2): 261-283.

78. Önay N. Ergenlerin İnternet Bağımlılığı Yordayıcıları Olarak Ana Baba Tutumları, İletişim Becerisi Ve Yalnızlık Algısı. [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Arel Üniversitesi; 2014.
79. Ünal At. Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. [Doktora Tezi] İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2015.
80. Fariz S, Bulut Ss. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2019; 27(5):1977-1990.
81. Gönültaş O, Uzun K, Akın Ms, Özcan Fa. Ergenlerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2020; 13(70):520-529.
82. Usta A. Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2016.
83. Doğan A. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı [Yüksek Lisans Tezi] İzmir:,Dokuz Eylül Üniversitesi; 2013.
84. Kayacan G. Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Adana İlinde Bir Çalışma [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Okan Üniversitesi; 2019.
85. Korkmaz N, Sayar Gh, Ünübol H, Tarhan N. İnternet Bağımlılığı Olan Ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Zihin Kuramı Yönünden Karşılaştırılması. Current Addiction Research 2018;2(1): 17-21.
86. Demirli C, Arslan G. Ergenlerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2017; 33: 49-64.
87. Alpaslan Ah, Soylu N, Koçak U, Güzel Hı. Problematic Internet Use Was More Common İn Turkish Adolescents With Major Depressive Disorders Than Controls. Acta Paediatrica. 2016; 105(6): 695-700.
88. Wang, Es, Chen Ls, Lin Jy, Wang Mc. The Relationship Between Leisure Satisfaction And Life Satisfaction Of Adolescents Concerning Online Games. Adolescence. 2008; 43(169): 177-84.
89. Özcan Nk, Buzlu S. Problemlı İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği”Nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik Ve Güvenirliğı. Bağımlılık Dergisi.2005; 6(1): 19-26.
90. Akkurt Nk, Evgin D. 9. Sınıf Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet Ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi] Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi; 2019.
91. Kayri M, Tanhan F, Tanrıverdi S. Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Online Journal Of Technology Addiction And Cyberbullying. 2014; 1-27, 2014.
92. Tanrıverdi S. Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi; 2012.
93. Huang Rl, Lu Z, Liu Jj, You Ym, Pan Zq, Wei Z Ve Ark. Features And Predictors Of Problematic İnternet Use İn Chinese College Students. Behaviour & Information Technology. 2009; 28(5): 485-490.

94. Altıntaş S, Öztabak M. Ortaokul Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımları İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama. 2016; 7(13): 109-128.
95. Yücel Y. Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı Ve Öğrenilmiş Çaresizlik İle İlişkisi [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Arel Üniversitesi; 2013.
96. Kocayörük Eergen Gelişiminde Aile İşlevleri Ve Baba Katılımı. Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal. 2010; 4(33).
97. Demiriz S, Öğretir Ad. Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2007; 15(1): 105-122.
98. Steinberg L, Duncan P. Work Group Iv: Increasing The Capacity Of Parents, Families, And Adults Living With Adolescents To Improve Adolescent Health Outcomes. Journal Of Adolescent Health 2002; 31: 261-263.
99. Oğuz F, Öğretir Özçelik Ad. Ergenlerde Algılanan Anne Baba Tutumu İle Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2018; 11(58): 535-543.
100. Sezer Ö, Vuslat O. Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2010; 18(3): 743-758.
101. Aksoy Ab, Kahraman Öb, Kılıç Ş. Ergenlerin Algıladıkları Ebeveyn İzleme Ve Destek Davranışları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2008; 9(15): 1-14.
102. Yen Jy, Yen Cf, Chen Cc, Chen Sh, Ko Ch. Family Factors Of İnternet Addiction And Substance Use Experience İn Taiwanese Adolescents. Cyberpsychology & Behavior. 2007; 10(3).
103. Updegraff Ka, Mchale Sm, Crouter Ac, Kupanoff K. Parents' İnvolveıment İn Adolescents' Peer Relationships: A Comparison Of Mothers' And Fathers' Roles. Journal Of Marriage And Family. 2001; 63(3): 655-668.
104. Youn S. Parental İnfluence And Teens' Attitude Toward Online Privacy Protection. The Journal Of Consumer Affairs. 2008; 42(3): 362- 388.
105. Lee Sj, Chae Yg. Children's İnternet Use İn A Family Context: İnfluence On Family Relationships And Parental Mediation. Cyber Psychology And Behavior. 2007; 10: 640-644.
106. Seok Hj, Lee Jm, Park Cy, Park Jy. Understanding İnternet Gaming Addiction Among South Korean Adolescents Through Photovoice. Children And Youth Services Review. 2018; 94: 35-42.
107. Yang Cy, Sato T, Yamawaki N, Miyata M. Prevalance And Risk Factors Of Problematic İnternet Use: A Cross-National Comparison Of Japanese And Chinese University Students. Transcult Psychiatry. 2013; 50: 263-279.
108. Durkee T, Kaess M, Carli V, Parzer P, Wasserman C, Floderus B Ve Ark. Prevalence Of Pathological İnternet Use Among Adolescents İn Europe: Demographic And Social Factors. Addiction . 2018; 107: 2210- 2222.

109. Dereli F, Yılmaz M. Determination Of Internet Addiction And The Attitudes Of Children's Families. Journal Of Nursing And Health Science. 2016; 5(5): 51-58.
110. Taş İ. Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2018; 6(1): 31-41.
111. Aytaç Ö. Lise Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ve İnternet Bağımlılığı Düzeyinin, Ebeveynlerle İletişim Ve Akranlarla İlişkiler Açısından İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] Manisa: Celal Bayar Üniversitesi; 2020.
112. Başgün N. Ergen Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı, Ebeveynlik Ve Bağlanma Tarzları İlişkisinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Gelişim Üniversitesi; 2020.
113. Wang R, Bianchi Ss. Teenagers' Internet Use And Family Rules: A Research Note. Journal Of Marriage And Family. 2005; 67: 1249-1258.
114. Valcke M, Bonte S, De Wever B, Rots I. Internet Parenting Styles And The Impact On Internet Use Of Primary School Children. Computers & Education. 2010; 55(2): 454-464.
115. Ramirez Er, Norman Gj, Rosenberg De, Kerr J, Saelens Be, Durant N Ve Ark. Adolescent Screen Time And Rules To Limit Screen Time İn The Home. Journal Of Adolescent Health. 2011;İ 48(4): 379-385.
116. Türkiye Psikiyatri Derneği. Değişen Dünyada Gençler Ve Ruh Sağlığı [İnternet]. 2018 [Erişim Tarihi 27 Ekim 2020]. Erişim Adresi: <http://www.psikiyatri.org.tr/1946/Degisen-Dunyada-Gencler-Ve-Ruh-Sagligi>
117. T.C. Sağlık Bakanlığı.Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı 2011-2023) [İnternet]. 2011 [Erişim Tarihi 27 Ekim 2020]. Erişim Adresi: <http://www.psikolog.org.tr/Doc/Ulusal-Ruh-Sagligi-Eylem-Plani.Pdf>
118. Resmi Gazete. Hemşirelik Yönetmeliği [İnternet]. 2010 [Erişim Tarihi 27 Ekim 2020]. Erişim Adresi: [https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm#:~:Text=Madde%206%20%E2%80%93%20\(1\)%20hem%C5%9fireler,%2c%20uygular%2c%20de%C4%9ferlendirir%20ve%20denetler.](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm#:~:Text=Madde%206%20%E2%80%93%20(1)%20hem%C5%9fireler,%2c%20uygular%2c%20de%C4%9ferlendirir%20ve%20denetler.)
119. Kaya N. Romatoid Artritli Bireylerde Sağlığa İlişki Yaşam Kalitesi [Doktora Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2002.
120. Ocaktan Me, Özdemir O, Akdur R. Birinci Basamakta Ruh Sağlığı Hizmetleri. Kriz Dergisi. 2004; 12(2): 63-73.
121. Doğan S, Sabancıoğulları S. Koruyucu Psikiyatri Ve Hemşirelik (Preventive Psychiatry And Nursing). Türkiye Klinikleri Journal Of Psychiatry-Special Topics. 2011; 4: 94-100.
122. Oflaz F. Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği. Özcan Ct, Gürhan N, Editörler. Ruh Sağlığı Ve Psikiyatri Hemşireliğinin Temelleri: Kanıta Dayalı Uygulama Ve Bakım Kavramları. 6. Baskı. Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi; 2016. 751-786.
123. Staten R. A Call For Advocacy And Action: National Forum For Mental Health Promotion And Mental Illness Prevention. Journal Of Child And Adolescentpsychiatric Nursing. 2008; 21(2): 121-122.

124. Ayaz S. İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2014;1(2):42-52.
125. Özçakar N. Birinci Basamakta Adölesana Yaklaşım. Turkish Family Physician Online Dergi 2010; 1(1):23-28.
126. Sahin S, Özcelik Ç. Ergenlik Donemi Ve Sosyalleşme (Adolescence And Socializing). Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi.2016; 5(1): 42-49.
127. Öner K. Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyon, İnternet Bağımlılığı Ve İlişkili Faktörler [Yüksek Lisans Tezi]. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi; 2015.
128. Seçginli S, Erdoğan S, Demirezen E. Okul Sağlığı Tarama Programı: Bir Pilot Çalışma Örneği. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi.2004; 13(12): 462-465.
129. Şimşek N. Madde Kullanım Bozukluğu Olan Birey Ve Ailesinin Hemşirelik Bakımı. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2010; 1: 96-99.
130. Albayrak S, Balcı S, Gençlerde Madde Bağımlılığı Ve Önlenmesi. Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi. 2014; 11: 30-37.
131. Erdoğan S, Nahvivan N, Esin Mn. Hemşirelikte Araştırma: Süreç, Uygulama Ve Kritik.3. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri; 2015. 89-128.
132. Kutlu M, Savcı M, Demir Y, Aysan F. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe Uyarlaması: Üniversite Öğrencileri Ve Ergenlerde Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2016; 17(1): 69-76.
133. Pawlikowski M, Altstötter-Gleich C, Brand M. Validation And Psychometric Properties Of A Short Version Of Young's Internet Addiction Test. Computers In Human Behavior. 2013; 29(3): 1212-1223.
134. Akdeniz B, Gündüz M, Calli S, Demirdogen Es, Yavuz M. Parental Attachment And The Theory Of Mind Abilities As Predictors Of Internet Addiction İn Turkish Adolescents. Psychiatry And Clinical Psychopharmacology. 2020; 30(3): 222-229.
135. Kaner S. Kontrol Kuramına Dayalı Ana Baba – Ergen İlişkileri Ölçeği Geliştirme Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2000; 33(1): 67-75.
136. George D, Mallery M. Spss For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference, 17.0 Update (10a Ed.) Boston: Pearson; 2010.
137. Durmuş B, Yurtkoru Se, Çinko M. Sosyal Bilimlerde Spss'le Veri Analizi. 5.Baskı. İstanbul: Beta Basım; 2013.
138. Sümbüloğlu K, Akdağ B. Regresyon Yöntemleri Ve Korelasyon Analizi. İstanbul: Hatiboğlu Yayınevi.
139. Kiliç, S. Cronbach's Alpha Reliability Coefficient. Psychiatry And Behavioral Sciences. 2016; 6(1): 47.
140. Kodaman U. 14-18 Yaş Arası Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi; 2019.
141. Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Eraslan D, Genç Y, Kalyoncu A. İnternet Bağımlılığı: Kliniği Ve Tedavisi. Bağımlılık Dergisi. 2007; 8(1): 36-41.

142. Baran Ag. Türkiye’de Aile İçi İletişim Ve İlişkileri Üzerine Bir Model Denemesi. Türkiyat Araştırmaları Dergisi. 2004; 1: 31–41.
143. Uçar C. Sosyal Paylaşım Ağlarının Önemi Ve İnsan Üzerindeki Etkileri [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Fatih Üniversitesi; 2012.
144. Karaca Ö. Farklı Okul Türlerinde Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Akademik Güdülenme İlişkisinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] Ankara: Gazi Üniversitesi; 2019.
145. Baylyyeva C. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi] Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi; 2019.
146. Yıldırım C. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin İnternet Bağımlılığı Ve Algılanan Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Üsküdar Üniversitesi; 2018.
147. Türkoğlu S. Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımları İle Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2013.
148. Soh Pch, Chew Kw, Koay Ky, Ang Ph. Parents Vs Peers’ Influence On Teenagers’ Internet Addiction And Risky Online Activities. Telematics And Informatics. 2018; 35(1): 225-236

EKLER

EK 1: ÇOCUK İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Adınızı – Soyadınızı Kodlayınız:

(Adınızın ilk 2 harfi - Soy Adınızın ilk 2 harfini yazınız)

Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

Sınıfınız:

☐ 9

☐ 10

☐ 11

☐ 12

Şubeniz:

Sürekli Kullandığınız İlaç Var mı?

☐ Evet

☐ Hayır

(Varsa) Sürekli Kullandığınız İlacın İsmi:

Anne ve babanız;

☐ İkisi de sağ ve birlikte yaşıyorlar.

☐ İkisi de sağ, ayrı yaşıyorlar.

☐ Sadece anne sağ.

☐ Sadece baba sağ.

☐ İkisi de hayatta değil

EK 2: EBEVEYN İÇİN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Çocuğunuzun Adını – Soyadını Kodlayınız:

(Çocuğunuzun adının ilk 2 harfi - Soy Adının ilk 2 harfini yazınız)

Çocuğunuzun Sınıfı:

☐ 9

☐ 10

☐ 11

☐ 12

Şubesi:

Formu Dolduran

☐ Anne ☐ Baba

Sürekli Kullandığınız İlaç Var mı?

Anne

Baba

☐ Evet

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Hayır

(Varsa) Sürekli Kullandığınız İlacın İsmi:

Anne:

Baba:

Sahip Olunan Çocuk Sayısı:

Ailenizin gelir düzeyi nedir?

☐ Gelir giderden az

☐ Gelir gidere eşit

☐ Gelir giderden çok

Eğitim düzeyiniz nedir?

Anne

İlkokul mezunu.....( )

Ortaokul mezunu.....( )

Lise mezunu.....( )

Üniversite mezunu.....( )

Lisansüstü.....( )

Baba

İlkokul mezunu.....( )

Ortaokul mezunu.....( )

L ise mezunu.....( )

Üniversite mezunu.....( )

Lisansüstü.....( )

Bütün aile (anne, baba, çocuk) bir aradayken internet kullanıyor musunuz?

Evet..... ( )

Hayır..... ( )

EK 3: YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ -KISA FORMU
(YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkla yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1- Hiçbir zaman, 2- Nadiren, 3-Bazen, 4- Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?					
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?					
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?					
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?					
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?					
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?					
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?					
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?					
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?					
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?					
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?					

EK 4: ANABABAYLA İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, anne-babalar ile çocukların ve gençlerin ilişkilerini ölçmek amacı ile hazırlanmıştır.

Sizden, her ifadeyi dikkatle okumanız ve ifadelerin yanında yer alan 5 yanıt seçeneğinden birini, hem anneniz hem de babanız için işaretlemeniz beklenmektedir.

Cevaplama şeklini daha iyi açıklamak için bir örnek verelim. İfade “Kimlere arkadaşlık ettiğimi bilir” olsun.

Eğer annenizin, kimlerle arkadaşlık ettiğinizi ‘her zaman’ bildiğini düşünüyorsanız “her zaman” seçeneğini işaretleyiniz. Eğer anneniz her zaman olmasa bile sıkça kimlerle olduğunuzu biliyorsa “sık sık”, ara sıra biliyorsa “ara sıra”, ender olarak biliyorsa “nadiren”, hiçbir zaman bilmiyorsa “hiçbir zaman” seçeneğini işaretleyiniz. Aynı ifadede, aynı işlemi babanız için de yapınız. Lütfen, hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

Bazı ifadeler sadece anneler için yanıtlanacaktır (Örneğin 5. ifade), bazıları da sadece babalar düşünülerek yanıtlanacaktır (Örneğin 6., 7. gibi)

		ANNE					BABA				
		Her	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir	Her	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir
1.	Arkadaşlarımla gezmeye gittiğimde, nerede olduğumla ve ne yaptığım ile ilgilenir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2.	Okuldan sonra hemen eve gelmeyeceksem, nerede ve kimlerle olacağımı söylememi ister.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3.	Kimlerle arkadaşlık ettiğimi bilir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4.	Hangi filmi izlediğimle ya da hangi kitabı okuduğumla ilgilenir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5.	Eve geç geldiğimde nerede ve kimlerle olduğumu merak eder (Sadece annenizi düşünerek yanıtlayın)	( )	( )	( )	( )	( )					
6.	Nerede ve kimlerle olduğumu bilmek onun için önemlidir (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın)						( )	( )	( )	( )	( )
7.	Gittiğim yerden belirli bir saatte dönmemi ister (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın)						( )	( )	( )	( )	( )
8.	Okuldaki davranışlarımı ve başarılarımı sürekli izler.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9.	Ödevlerimi zamanında yapıp yapmadığım ile ilgilenir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

10.	Evdeki kurallara uymamı ister.						( )	( )	( )	( )	( )
11.	Zamanında yatmama özen gösterir.						( )	( )	( )	( )	( )
12.	Arkadaşlarımla gezmeye gitmek için onun onayını almam gerekir (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın)						( )	( )	( )	( )	( )
13.	Sofrada hep birlikte olmamıza özen gösterir. (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın)						( )	( )	( )	( )	( )
14.	Bana önem verir ve güvenir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
15.	Beni sever	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
16.	Bana sevgisini gösterir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
17.	Kendimi ona yakın hissedirim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
18.	Onun tavsiyelerine uyarım (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın)						( )	( )	( )	( )	( )
19.	Sorunlarıma ilgi gösteri ve dinler (Sadece annenizi düşünerek yanıtlayın)	( )	( )	( )	( )	( )					
20.	Onu hoşnut etmek benim için önemlidir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
21.	Yetişkin biri olduğumda onu sık sık görmek isterim	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
22.	Benimle ilgili ne düşündüğü benim için önemlidir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
		ANNE					BABA				
		Her	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir	Her	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir
23.	Ondan ayrı kalma bana zor geliyor	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

24.	Yaptığım bir şey kendimi suçlu hissetmeme neden olduğunda, bunu onunla konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
25.	Ona bir sırrımı açtığımda kendimi huzursuz hissetmem.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
26.	Ne zaman başım sıkışsa ya da derde girse bunu onunla konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
27.	Arkadaşlarımla olan sorunlarımı ona açarım (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın).						( )	( )	( )	( )	( )
28.	Öğretmenlerimle aramın nasıl olduğunu onunla konuşurum (Sadece babanızı düşünerek yanıtlayın).						( )	( )	( )	( )	( )
29.	Hoşlandığım kızla/erkekle ilgili duygularımı ve düşüncelerimi onunla konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
30.	Bir hata yaptığımda ya da suç işlediğimde bunu ona anlatırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
31.	Sorunlarımı onunla konuşmak beni hep rahatlatır.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
32.	Onu hayal kırıklığına uğratmamak benim için önemlidir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
33.	Onun beklentilerini karşıladığımı düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
34.	Onun istediği gibi bir olduğumu düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
35.	Onunla birlikte gezmeye gitmekten	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

	hoşlanırım.										
36.	Onunla birlikte evde bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
37.	Onunla beraber sinema, tiyatro gibi yerlere gitmekten hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
38.	Onunla birlikte sohbet etmekten hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
39.	Onunla birlikte oyun oynamaktan hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

EK 5: AİLE-ÇOCUK İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru

ise “Devamlı (5)”, hiçbir zaman doğru değilse “Hiçbir Zaman (0)”

olacak şekilde işaretleme yapınız. **Lütfen her bir maddeyi okuyunuz ve**

doğru bir şekilde cevaplayınız...

Uygun Değil (0)

Nadiren (1)

Ara Sıra (2)

Çoğunlukla (3)

Çok Sık (4)

Devamlı (5)

	U	N	A	Ç	Ç	D
	Y	A	R	O	O	E
	G	D	A	Ğ	K	V
	U	i	S	U	S	A
	N	R	I	N	I	M
	D	E	R	L	K	L
	E	N	A	U		I
	Ğ			K		
	i			L		
	L			A		
1-Hangi sıklıkla çocuğunuz aile üyeleri ile vakit geçirmek yerine internette zaman harcamayı tercih eder?	0	1	2	3	4	5
2. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette zaman harcamak için günlük ev işlerini ihmal eder?	0	1	2	3	4	5

3. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne yaptığını sorduğunuzda savunmacı ya da gizemli olur?	0	1	2	3	4	5
4. Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti kullanmadan öncesine göre yorgun ve bitkin görünür?	0	1	2	3	4	5
5. Hangi sıklıkla çocuğunuz internetteki kullanıcılarla yeni arkadaşlıklar kurar?	0	1	2	3	4	5
6. Hangi sıklıkla çocuğunuz odasında yalnız başına bilgisayarda oyun oynayarak zaman geçirir?	0	1	2	3	4	5
7. Hangi sıklıkla çocuğunuzun internet ortamında harcadığı süreden şikayet edersiniz?	0	1	2	3	4	5
8. Hangi sıklıkla çocuğunuzun notları internette harcadığı süreden dolayı düşer?	0	1	2	3	4	5
9. Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti keşfettiğinden beri diğer insanlardan uzak durur?	0	1	2	3	4	5
10. Hangi sıklıkla çocuğunuz internete bağlı kalması için koyduğunuz zaman sınırına uymaz?	0	1	2	3	4	5
11. Hangi sıklıkla çocuğunuz başka bir şey yapmadan önce e-postasını(e-mail) denetler?	0	1	2	3	4	5
12. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne kadar süre kaldığı ile ilgili uyarılarınıza öfke nöbetleri oluşturur?	0	1	2	3	4	5
13. Hangi sıklıkla çocuğunuzu aksini söylemenize rağmen gizlice internete bağlanırken bulursunuz ?	0	1	2	3	4	5
14. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette iken rahatsız edildiğinde kontrolünü kaybeder, bağırır ya da rahatsız olmuş gibi hareketler yapar?	0	1	2	3	4	5
15. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette bağlı değilken internetle ilgili bir şeyler yapar görünür?	0	1	2	3	4	5
16. Hangi sıklıkla çocuğunuz yapmaktan hoşlandığı hobi ve/veya dışarıda bir etkinlik yapmak yerine internette zaman geçirmeyi seçer?	0	1	2	3	4	5
17. Hangi sıklıkla çocuğunuz arkadaşları ile birlikte dışarı gitmek yerine internet ortamında zaman geçirmeyi seçer?	0	1	2	3	4	5
18. Hangi sıklıkla çocuğunuz internetten yeni tanıştığı	0	1	2	3	4	5

arkadaşlarından telefon çağrılarını alır?						
Hangi sıklıkla çocuğunuz internette olmadığında kendini mutsuz, hüzünlü veya gergin hissedip, internete girince rahatlar?	0	1	2	3	4	5
20. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette geçireceği zaman konusunda sınır koyduğunuzda kızgın ya da kavgacı olur?	0	1	2	3	4	5

EK 6: BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

Tarih: .../.../20....

BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

Sayın Bay/Bayan,

Bu çalışmanın adı 'Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi'dir. Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak yapılacaktır. Bu araştırma sonunda elde edilen bilgiler çocuklarınızın internet bağımlılığı düzeylerinin ve bu bağımlılığı etkileyen faktörlerin belirlenmesini sağlayacak, bu konuda yapılacak müdahale programları yolunda bize yardımcı olacaktır.

Sizden ilk olarak, eğitim durumunuz, gelir düzeyiniz gibi soruları içeren Kişisel Bilgi Formunu doldurmanızı isteyeceğim. Daha sonra çocuğunuzun internet bağımlılığı düzeyini belirlememize yönelik Aile – Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeğini doldurmanız gerekmektedir. Çocuklarınızın da onlar için hazırlanmış olan yaşları , cinsiyetleri gibi soruları içeren Kişisel Bilgi Formunu, kendi internet bağımlılığı düzeylerini değerlendirecekleri Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu'nu ve ebeveynleriyle olan ilişkilerini değerlendirecekleri Kontrol Kuramına Dayalı Ana Baba Ergen İlişkileri Ölçeği'ni doldurmaları istenecektir.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ben 'Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi' çalışmasının kapsamı ve amacı, gönüllü olarak üzerime düşen sorumluluklar konusunda bilgilendirildim ve çalışmanın amacını, üzerime düşen sorumlulukları anladım. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunluluğum olmadan bırakabileceğim, çalışmayı bıraktığım zaman herhangi bir olumsuz tutum ile karşılaşmayacağım konusunda bilgilendirildim.

Bu koşullarda bu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum ve velisi bulunduğum öğrencimin de çalışmaya katılmasına izin veriyorum.

Katılımcının

Adı Soyadı:.....

İmza:.....

Adres:.....

Telefon:.....

Tarih(gün/ay/yıl):.....

Araştırmacının

Adı- Soyadı:.....

İmza:.....

Tarih(gün/ay/yıl):.....

EK 7: ETİK KURUL ONAYI

Araştırmınıza ilişkin Kurulumuz kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederiz.

ETİK KOMİSYONUN ADI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
AÇIK ADRES	Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı 2. Kat İnciraltı-İZMİR
TELEFON	0 232 412 22 54-0 232 412 22 58
FAKS	0 232 412 22 43
E-POSTA	etikkurul@deu.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	DOSYA NO:	4910-GOA
	ARAŞTIRMA	UZMANLIK TEZİ ☐ MÜNFERİT ARAŞTIRMA ☐ ÖÇM ☐ YÜKSEKLİSANS ☒ DOKTORA ☐
	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi
	ARAŞTIRMA PROTOKOL KODU	
	SORUMLU ARAŞTIRMACI ÜNVANI/ADI/SOYADI ve UZMANLIK ALANI	Prof.Dr. Zekiye Çetinkaya Duman Hemşirelik Fakültesi
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☐ ÇOK MERKEZLİ ☒

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR	Mevcut		Türkçe ☐ İngilizce ☒ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐

	Karar No:2019/18-22	Tarih:17.07.2019				
KARAR BİLGİLERİ	Prof.Dr. Zekiye Çetinkaya Duman'ın sorumlusu olduğu "Ebeveyn Ergen İlişkinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi" isimli klinik araştırmaya ait başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, etik açıdan çalışmanın gerçekleştirilmesinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.					
ETİK KURUL BİLGİLERİ						
ÇALIŞMA ESASI	Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu İşleyiş Yönergesi İy Klinik Uygulamaları Kılavuzu					
ETİK KURUL ÜYELERİ						
Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	Araştırma ile ilişkili mi?		İmza
Prof.Dr.Sadık Kıvanç METİN (Başkan)	Kalp ve Damar Cerrahisi	DEU Tıp Fakültesi Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Serkan YENER (Başkan Yardımcısı)	Endokrinoloji	DEU Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Arzu GENÇ	Fizyoterapi - Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	DEU Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu	Kadın	E ☐	H ☒	Katılmadı.
Prof.Dr. Sermin ÖZKAL	Tıbbi Patoloji	DEÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji A.D	Kadın	E ☐	H ☒	Katılmadı.
Prof.Dr.Pınar TUNCEL	Tıbbi Biyokimya	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Nil Hocaoglu AKSAY	Tıbbi Farmakoloji	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Murat BEKTAŞ	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	DEU Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Tufan ÇANKAYA	Tıbbi Genetik	Tıbbi Genetik Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Ayfer DAYI	Davranış Fizyolojisi	DEU Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Korcan DEMİR	Pediyatrik Endokrinoloji	DEU Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	Katılmadı.
Doç.Dr.Mahmut Cem ERGON	Tıbbi Mikrobiyoloji	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Öğr.Gör.Dr.Kıvanç YÜKSEL	Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim	Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik ve Bilişim A.D	Erkek	E ☐	H ☒	
Av.Esra FIRTINA	Avukat	DEU Rektörlüğü Hukuk Müşavirliği	Kadın	E ☐	H ☒	
Mehmet Erhan ÖZKUL	Sağlık mensubu olmayan üye	D.E.U Tıp Fakültesi İdari Mali İşler	Erkek	E ☐	H ☒	

EK 8: KURUM İZİNLERİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.17001804
Konu : Ezgi YURDAKUL'un
Araştırma İzni

13/09/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 15/08/2019 tarihli ve 1948 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ezgi YURDAKUL'un "Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordalayıcı Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Karabağlar Nevvar Salih İşgören Anadolu Lisesinde uygulamak istediği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, ekli listede belirtilen okullarda 2019-2020 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Harun YAZAR
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
13/09/2019

Ahmet Ali BARIŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak/ İZMİR
Elektronik Ağ:
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Bilgi için: Dudu ALP
Tel: 0 (232) 280 36 31
Faks: 0 ( )

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 049e-8704-3f17-a10e-e0ef kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Ezgi YURDAKUL
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Nevar Salih İşören Anadolu Lisesi, Öğrenci Velisi
Araştırmanın konusu	Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergenlerin İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	---
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Ebeveyn Ergen İlişkisinin Ergen İnternet Bağımlılığını Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi (TEZ)
Veri toplama araçları	Kişisel Bilgi Formu (öğrenci, ebeveynler için) – Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu-Anababayla İlişkiler Ölçeği-Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Bilgilendirilmiş Olur Formu- Katılım Formu
Görüş istenilecek Birim/Birimler	----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22/08/2017 tarihli ve 3558626-10.06-e.12607291 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2017/25 Sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2019-2020 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

10.09/2019

(Başkan)	Üye	Üye/ /	Üye	Üye
Beyhan GÖKDEMİR Şube Müdürü (Başkan)	Nurdan MARAL Öğretmen Üye	Selahattin ANIK Öğretmen Üye	Dr.Yasim KAYIŞ Öğretmen Üye	ÖZCAN ISIK Öğretmen Üye

EK 9: ÖZGEÇMİŞ

EZGİ YURDAĞ

Kişisel Bilgiler

İletişim Bilgileri

İletişim Adresi

Telefon

E-posta

İnternet Sayfası

Öğrenim Bilgileri

14 Temmuz 2017 - Şu Anda (4 yıl)
Yüksek Lisans, Tezli Program, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, PSİKIYATRI HEMŞİRELİĞİ (YL) (TEZLİ)
Ağırlıklı Genel Not Ortalaması: 3.24 / 4.0

01 Eylül 2011 - 01 Haziran 2016 (4 yıl 10 ay)
Lisans, Anadal/Normal Öğretim, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ, HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ
Ağırlıklı Genel Not Ortalaması: 86.21 / 100.0

Deneyim / İşyeri Bilgileri

01 Eylül 2017 - Şu Anda (3 yıl 10 ay) (Tam Zamanlı)
HEMŞİRE, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HASTANESİ
SAĞLIK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Yabancı Dil Bilgileri

İNGİLİZCE (Okuma: Orta, Yazma: Başlangıç, Konuşma: Başlangıç)

Sayfa 1 / 2

Oluşturma Zamanı: 15 Haziran 2021 12:18:05

TÜBİTAK Burs ve Destekleri

Panelistlik/İzleyicilik/Raportörlük Sayısı

Hakemlik/Panelistlik/Dış Danışmanlık Sayısı	ARDEB/BİDEB 0	TEYDEB 0	Toplam 0
İzleyicilik/Danışmanlık Sayısı	ARDEB/BİDEB 0	TEYDEB 0	Toplam 0
Raportörlük Sayısı	ARDEB/BİDEB 0	TEYDEB 0	Toplam 0

